

NORDISKE

1 - FEBRUAR 2025

FORENINGEN
NORDEN

Meget mere NORDEN

Manøvrens mester

Kristina Háfoss,
direktør for
Nordisk Råd

Et udvidet Norden

Det udvidede Norden eller Norden Plus. Det er begreber, som går igen hos flere af dem, som udtaler sig om det nordiske samarbejde i denne udgave af Nordiske. Det gælder min tidligere kollega Hans Wallmark, som nu er Sveriges ambassadør i Danmark. Og det gælder mine tidligere kolleger i henholdsvis regeringen og Folketinget, direktøren for Tænk tanken Europa, Lykke Friis, og den danske konsul i Flensborg, Annette Lind.

Det gør de med god grund. Det giver god mening at udvide det nordiske samarbejde i forskellige konkrete sammenhænge med både de baltiske lande, Polen og det nordlige Tyskland samt eventuelt også Storbritannien og Irland for den sags skyld. Det nordiske samarbejde må aldrig lukke sig inde i sig selv og være ekskluderende. Tværtimod skal vi søge samarbejde og øve indflydelse langt ud over Nordens grænser. Og de lande, der geografisk ligger os nærmest, vil også være dem, som vi typisk har flest samarbejdsflader og interessefællesskab med. Det gælder både økonomisk og industrielt, inden for miljø og klima samt sikkerhedspolitisk og militært.

Men det må ikke betyde, at vi slæk-

Foto: Robert Wengler.

ker på ambitionerne og tempoet for udbygningen af samarbejdet mellem landene i Norden for at afvente et større udvidet samarbejde med flere lande. I Norden har vi daglige samarbejdsrelationer på kryds og tværs på alle mulige områder. Politisk er det forankret i både de mere formelle rammer i Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd; men i høj grad også i de uformelle og stærke relationer, der er opbygget gennem mange år. Det er bl.a. udtrykt

af Hans Wallmark her i bladet, som har stærke personlige kontakter til mange af os, som arbejder med politik og nordisk samarbejde. Det er en stor styrke for de svensk-danske relationer med netop ham som svensk ambassadør i Danmark.

Behovet for et samlet Norden, der kan stå stærkt i geopolitiske sammenhænge, understreges af den nye amerikanske præsidents usædvanlige måde at vise sin interesse for Grønland på. I Foreningen Norden ønsker vi at fastholde rigsfællesskabet og styrke relationerne mellem vores lande med fuld respekt for samtidig at give plads til de ønsker, der er om større selvstændighed. Det har vi bl.a. udtrykt i det politiske program for Rigsfællesskabet, som vi vedtog på vores repræsentantskabsmøde i foråret 2024.

Jeg tror, at vi skal være glade for, at Kongeriget Danmark har formandskabet i Arktisk Råd i de kommende to år, hvor vi kan arbejde for både udvikling af og stabilitet i Norden og Arktis. Bliv klogere på situationen ved at læse den indsigtsfulde analyse på side 24.

Lars Barfoed, formand

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protektor:

H.M. kong Frederik X

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i februar, maj, september og december. Næste nummer udkommer den 19. maj

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Rådsdirektør, Nordisk Råd, Kristina Háfoss. Foto: Ricky John Molloy.

Medlemskab: Du bliver medlem for 315,- om året, 410,- for en husstand, 215,- for pensionist og 260,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Lykke Friis er kendt for at være meget sportsinteresset, især når det gælder fodbold. - Jeg holder altid med Norge og Sverige – og Danmark naturligvis. Jeg tror faktisk, at det er Bjørn Borgs skyld, at jeg kan svensk. Han var hovedårsagen til, at jeg så rigtig meget svensk tv og blev nødt til at forstå sproget. Jeg elskede også Emil fra Lønneberg på originalsproget. I dag glæder jeg mig over det tysk-nordiske tv-samarbejde, NabolandsKanalene, hvor vi kan se hinandens film i Norden – og jeg får genopfrisket mit svenske og norske, siger Lykke Friis.

Det nordligste Europa - vigtigere end selve Norden

Et 'nordligt perspektiv' er vigtigere end selve Norden, lyder det fra Lykke Friis, som nok er inkarneret tysk-europæisk, men som også ser store perspektiver i samarbejde mellem Østersølandene. Vi taler med Danmarks vel nok mest fremtrædende analytiker af europæisk politik.

Ikke mange har forfægtet Europa og europæisk samarbejde med større engagement end Lykke Friis, som endda har modtaget Rosenkjærprisen for sin evne til at formidle europapolitik. Hun har været EU-ordfører for Venstre, og minister for energi og klima, og i dag er hun direktør for Tænketanken Europa.

Vi taler med hende for at finde ud af, hvordan hun ser Nordens rolle i Europa, og det står hurtigt klart, at hun hellere taler om det nordligste Europa omkring Østersøen end om selve Norden.

- Jeg tænker mest i et nordligt perspektiv, hvor Baltikum og Norden hænger langt tættere sammen end i dag. Det er mit store mål. Perspektivet indeholder også det nordlige Tyskland og Polen. Her, omkring Østersøen, har vi en fredelig region, der er gennedigitaliseret, vi har stor konkurrenceevne og lægger stor vægt på klima og miljø, siger Friis og peger især på Tyskland som værende 'nordlig'.

- Hvis vi for alvor skal styrke miljøet, så skal Tyskland spille en langt mere aktiv rolle, især Schleswig-Holsten, Hamborg og Mecklenburg-Vorpommern. Men så tror jeg til gengæld også, at vi kan bruge det nordlige samarbejde til at løfte hele EU.

Lykke Friis har arbejdet internationalt i mere end 20 år og skrev i 2004 ph.d.-afhandling om EUs udvidelse. Tilbage omkring årtusindskiftet var hun af økonomiminister og minister for nordisk samarbejde, Marianne Jelved, udpeget til en nordisk vismandsgruppe og hun har gennemført en lang række forhandlingskurser i Baltikum, Polen, Ungarn og Slovenien.

Skal hjælpe Ukraine ind i EU

Senest er hun af den danske udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen blevet udpeget som rådgiver i en ny nordisk-baltisk ekspertgruppe, der består af forhenværende ministre, diplomater, ambassadører og kommissærer ved Europa-Kommissionen, som skal rådgive Ukraine om optagelsesprocessen i EU.

- Min grundtanke er, at det nordiske samarbejde også formelt bør udvides til at omfatte balterne. Jeg er jo barn af Uffe Ellemann-generationen og derfor mener jeg også, at NB8-samarbejdet skal vægtes højere, ikke mindst i disse år, hvor den fransk-tyske motor er nede i gear. Her må regionerne tage større ansvar og stille med forslag i EU. Fælles forslag fra flere lande giver i sagens natur større gennemslagskraft og kan få stor betydning for både Ukraine og Europas konkurrencekraft.

Lykke Friis ser ikke en ny blok for sig, men mindre kan gøre det.

- NB8 er et stærkt forum, som meget gerne skal have Polen med, hvorved Østersøsamarbejdet bli-

Nordiske ministre i København i 2019. Fra venstre Guðbjartur Hannesson, Island, Audun Lysbakken, Norge, Lykke Friis samt Stefan Wallin, Finland. Foto: Johannes Jansson, norden.org

Tre samarbejdsfora ved Østersøen: NB8, N5 og CBSS

NB8 og N5 er uformelle nordisk-baltiske og nordiske samarbejdsfora på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. NB8 (fem nordiske og tre baltiske lande) og N5 (de fem nordiske) ledes af udenrigsministrene, som mødes flere gange hvert år for at udbyde samarbejdet om aktuelle emner.

I 2024 var Sverige koordinatørland for både NB8 og N5 og fortsatte et samarbejde med den anden vigtige Østersøpartner i form af CBSS, Østersørådet.

Rådet blev grundlagt af Danmark og Tyskland i 1992 og har en bredt politisk sigte, som omfatter miljø, økonomisk udvikling, uddannelse, kultur, civil sikkerhed, børns rettigheder og menneskehandel. Rusland og Hviderusland blev udelukket fra samarbejdet efter Ruslands invasion af Ukraine. Estland har i øjeblikket formandskabet.

Finland var formand for Østersørådet indtil sommeren 2024 og samlede sammen med Sverige de nordisk-baltiske udenrigsministre og deres tyske og polske kolleger til møde i Borgå, Finland, for at diskutere styrket sikkerhedssamarbejde omkring Østersøen.

ver stærkt nok til at koble Ukraine på et europæisk perspektiv og medlemskab af EU. Derfor er et vigtigt, at vi i det oprindelige Norden er åben for verdens vinde – også når de blæser fra øst.

Sikkerhedspolitisk ser Lykke Friis et voksende nordisk fællesskab i kraft af Finland og Sveriges medlemskab af Nato.

- Vi har nu en nordisk sikkerhedsalliance af samme kaliber som Kalmarunionen. Da jeg for ikke så længe siden stod i Narva i Estland, hvor kun en bro skiller Estland mod Rusland, slog det mig, hvor afgørende det er, at Nato er blevet udvidet og nu udgør et reelt nordisk forsvarsbolværk.

Sjovt og effektivt

Lykke Friis' tætteste erfaring med politisk samarbejde i Norden stammer fra tiden, hvor hun som klima- og energiminister deltog i det ministerråd, hvor fagministre fra Norden mødes flere gange om året.

- Vi havde det sjovt og var effektive på samme tid. Både fordi vi har overleverede følelsesmæssige bånd mellem os, og fordi vi kan forstå hinanden på vores modersmål. Jeg følte nærmest, at vi havde en hemmelig klub, fordi ingen andre forstod vores samtaler, når vi var til møder i EU. Vi sendte også sms'er under bordet til hinanden om små taktiske ting, som f.eks. hvem går på talerstolen først og forfægter et fælles synspunkt.

Mens Lykke Friis blankt erkender, at hendes blik til dagligt især er rettet mod Tyskland, er hendes mentor og læremester svensk. Det er Carl Bildt, den tidligere stats- og udenrigsminister.

- Jeg har stor glæde af mit venskab med Bildt og der går næppe en uge, hvor vi ikke taler sammen. Han er et fyrtårn i europæisk politik og så passer hans humor godt til min!

Finlands præsident, tidligere stats- og udenrigsminister Alexander Stubb, er også blandt Lykke Friis nære nordiske bekendte.

Så sent som i efteråret ledede Friis en paneldebatt mellem Polens udenrigsminister, Radek Sikorski og Stubb i anledning af Polens formandskab for EU fra januar i år. Paneldebattens tilhørere var Polens ambassadører, som i anledning af formandskabet var kaldt hjem til briefinger.

Danmark overtager i øvrigt formandskabet for EU i 2. halvår i år - umiddelbart efter Polen. Netop derfor arbejder Tænketanken Europa tæt sammen med European Council on Foreign Relations, der er en paneuropæisk tænketank med kontorer i syv store EU-lande, herunder et Warszawa-kontor, om en stor konference få dage før Danmark tager over. Et centralt tema bliver forholdet til Ukraine, idet EU-kommissionsformand Ursula von der Leyen til foråret skal fremlægge en rapport om EUs udvidelsesstrategi - en rapport som Lykke Friis venter på i spænding.

eø

Nordisten Annette Lind er ny generalkonsul for det danske mindretal. Hun taler helst om:

Regionernes Norden

Annette Lind åbner i hidtil uset grad dørene til det danske generalkonsulat i Flensborg for alle - fra lærlinge over kvindenetværk til nordiske ambassadører. Vi møder den tidligere S-stemmesluger, der vil tømre Norden og Tyskland tættere sammen.

Med næsten 10.000 personlige stemmer ved folketingsvalget i november 2022 cementerede Annette Lind sin politiske position i Nordvestjylland så grundigt, at hun røg ind på top-25 over flest personlige stemmer. Efter 12 år i Folketinget som udenrigs- og undervisningsordfører og meget andet sad Annette Lind mere sikkert i sadlen end de fleste politikere.

Men da et par partifæller godt et år senere mødte op på hendes kontor med idéen om, at hun burde kandidere til posten som Danmarks generalkonsul i Flensborg, lod hun sig alligevel overtale – og kort efter udnævnte regeringen hende til at varetage Danmarks og det danske mindretals interesser i Sydslesvig. Som den første kvinde på posten i dens samfulde 125 år.

Nordiske taler med Annette Lind i december, hvor hun blot har ni måneders anciennitet, men det er tydeligt, at hun på rekordtid har skabt en ny profil i spidsen for generalkonsulatet i den slotslignende Villa Burg Schöneck, Danmarks næstældste repræsentation.

Hvad er det for en profil, du har villet tilføre?

- Jeg ønsker den åbne dørs profil. Jeg ønsker et sted, hvor mange forskellige mennesker mødes. Mange sydslesvigere har aldrig været i huset, og derfor har jeg samlet mange omkring bordet allerede. Lige fra repræsentanter fra det politiske system, foreningerne, arbejdsmarkedet – og ja, lærlinge fra Dansk Metal, efterskoleelever og senest et kvindenetværk, lyder det fra generalkonsulen, som i januar desuden havde inviteret alle Danmarks nordiske ambassadører til Flensborg for at vise dem, hvad Sydslesvig og mindretallet kan.

- Jeg forsøger mentalt at åbne den flaskehals, som vi udgør mellem Danmark og Tyskland her i grænselandet. Jeg ser os mere som en region end som et grænseområde. I det hele taget kan jeg godt tænke mig, at vi ikke bruger ordet 'grænse' for meget. I København siger man Øresundsregionen. Hernede snakker man for meget om grænsen. Vi skal være åbne. Som en region, en del af Norden, som binder Danmark og Tyskland sammen og som styrker det danske sindelag i Tyskland.

Hvordan er det at sidde som politisk udpeget diplomat?

- Jamen, nok er jeg ikke vokset ud af diplomatiets rækker, men som politiker har jeg lært at være diplomatisk. Jeg lægger ikke så meget vægt på det ophøjede.

Tiderne har ændret sig, og vi må alle tage ansvar

Selvom det nordiske politiske samarbejde styrkes i disse år, er Norden ikke en folkesag – og slet ikke for medierne. Det hænger vel sammen med, at vi er så enige, at konflikterne er få, siger Annette Lind, som her sidder sammen med Bertel Haarder på Christiansborg i 2020, da han netop var valgt som præsident og hun vicepræsident for Nordisk Råd. Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org

Bonn-erklæringerne

To ensidige, næsten identiske regeringserklæringer, der udtrykte viljen til at sikre rettigheder og privilegier for mindretallet i egen stat. De blev formuleret i 1955 på baggrund af uløste problemer for det danske mindretal i Sydslesvig og ønsket om at optage Tyskland i Nato.

Der var behov for en dansk-tysk mindretalsordning, men Danmark afviste ud fra historiske erfaringer en tosidig traktat, der ville give mulighed for tysk indblanding i danske forhold.

I stedet blev der skabt en ny form for folkeret med de to regeringserklæringer, der anerkendte det subjektive nationalitetsprincip. De blev offentliggjort af statsminister H.C. Hansen og kansler Konrad Adenauer på et møde i Bonn den 29. marts 1955. Derpå godkendte Folketinget København-Erklæringen om det tyske mindretal, og Forbundsdagen godkendte Bonn-Erklæringen om det danske mindretal.

De to erklæringer fik straks betydning på flere områder: 5 pct.-spærregrænsen blev afskaffet for det danske mindretal ved landdagsvalg, de tyske skoler fik eksamensret, der blev oprettet et tysk gymnasium i Aabenraa, og det danske gymnasium i Flensborg fik sin studentereksamen anerkendt i Tyskland.

Kilde: Grænseforeningen

Præsidentskabet for Nordisk Råd, Lind og Haarder, sammen med det daværende kronprinspar under udelingen af Nordisk Råds Litteraturpris i 2021. Foto: Johannes Jansson.

for samfundets udfordringer – også generalkonsulen i Flensborg. Bæredygtighed gennemsyrrer jo dansk og nordisk politik og også min bevidsthed. Men jeg ser ikke noget dilemma mellem ægte folkelighed og repræsentativt diplomati. Vi har da også allerede i min korte tid haft besøg af både kongen, dronningen og udenrigsministeren.

Nordisk fortaler

Med Annette Lind har det danske mindretal fået en stærk nordisk fortaler, som da også er vokset op med Norden i barndomshjemmet, hvor især faderen som aktiv i Foreningen Norden, og som mangeårig borgmester i Spøttrup i Salling, skabte kontakt med en svensk familie, en kontakt som har holdt ved gennem hele Annette Linds liv. Annette Lind har også været leder af den danske delegation ved Nordisk Råd og været rådets vicepræsident i flere år.

- I aften har vi Lucia-optog her i huset med 80 gæ-

ster. Lucia er jo en nordisk tradition, ligesom jeg i weekenden skal til nordisk julekoncert i Hamborg med opførelse af værker af nordiske komponister. Så jo, vi er bevidste om, at vi er porten til Europa - og at vi er porten til Norden. Faktisk er Danmark, sin størrelse til trods, vigtig for Tyskland. Dagligt pendler for eksempel 12.000 tyskere over grænsen til Danmark for at arbejde og tyskere flytter også til Danmark i stor stil, blandt andet trukket til af højere løn og billigere huse.

Jubilæum i sigte

Til marts kan Annette Lind og mange andre fejre 70-året for vedtagelsen af mindretallenes grundlov, Bonn-erklæringerne.

- Erklæringerne er de aftaler som sikrede, at folk på begge sider af grænserne i dag lever fredeligt sammen. Aftalerne tjener som skoleeksempel på fredelig sameksistens og sikrer, at vi kan tilhøre det, der tilhører hjertet – også selvom vi ikke bor i vores moderland. Det er sindelaget, der tæller, lyder det fra Annette Lind.

Hun har selv som udenrigsordfører for sit parti ikke bare oplevet, men med egen signatur ratificeret, aftalen i Folketinget om Finlands og Sveriges optagelse i Nato.

- Selvom Nato-udvidelsen med Sverige og Finland kan være svær at se i samme fredens lys som Bonn-erklæringerne, er den jo med til at sikre fred og frihed. Og den er i tilgift et stort skub i den rigtige retning for det nordiske samarbejde. Før var der alt for meget, vi end ikke talte om, men nu er der momentum for Norden. Det er også tydeligt, at de nordiske regeringer ser et større behov for at tale oftere og dybere sammen, siger Annette Lind og glæder sig især over én begivenhed, der understøtter påstanden om momentum.

- Vi fejrede i oktober, at det var 25 år siden, at de nordiske lande åbnede et fælles ambassadekompleks i Berlin. Det er jo helt enestående i verden, at fem lande samles under samme tag, og begivenheden tiltrak da også både den tyske forbundspræsident og det danske regentpar.

eø

Om Annette Lind

Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig og fhv. minister for justits, kultur og Europa (SSW), Slesvig-Holsten:

- Generalkonsulen er mindretallets bindeled til det officielle Danmark og med Annette Lind som ny generalkonsul udvides horisonten til også at omfatte det nordiske samarbejde.

- Jeg har fulgt Annette Linds indsats for Norden igennem mange år, så både på egne og på Foreningen Nordens vegne var det skønt at kunne byde hende velkommen i Flensborg. Hun er den første kvindelige generalkonsul på posten og hun er den første med en så klar nordisk dagsorden. Det er en god fornyelse.

Mirco Reimer-Elster, formand, Grænseforeningen:

- Generalkonsulen spiller en vigtig rolle i grænselandet og ikke mindst i Sydslesvig som den danske stats repræsentant over for det danske mindretal.

- Hvis jeg skal beskrive Annette Lind med tre ord, så skulle det være sympatisk, myreflittig og medievant. Annette og jeg startede i vores respektive hverv med få måneders mellemrum i 2024, og det har lige fra starten været en udsøgt fornøjelse at lære Annette at kende og samarbejde med hende til fordel for Sydslesvig og grænselandet.

Mænd har historisk fyldt godt i det danske generalkonsulat, men da Annette Lind inviterede 20 kvinder til netværksmøde, var der hurtigt langt flere, som viste interesse. Foto: Generalkonsulatet.

Øresundsftalen bør være forbillede for grænseregioner

Morten Dahlin (V) vil se håndgribeligheder af sit politiske arbejde. Derfor er han glad for den nye Øresundsftale, som især letter livet for pendlere. I det hele taget vil han fjerne så mange grænsehindringer som muligt i Norden. Vi taler med Dahlin om at være minister for det nordiske samarbejde.

Morten Dahlin er utålmodig. Han vil se håndgribelige resultater. Hans politiske taler er korte og uden megen patos. Den 35-årige minister er også en dreven rad, som virker stensikker på, hvor hans politiske ressource befinder sig. Det lærte han til fingerspidserne som politisk ordfører for Venstre.

Nu er han minister for nordisk samarbejde og det er netop dette samarbejde, vi taler om i dag – næsten på årsdagen for hans tiltræden og årsdagen for hans første samtale med Nordiske.

Hvad er din vigtigste lære af det første år?

- At politik skal være konkret, at jeg skal løse rigtige problemer for rigtige mennesker. Det er netop, hvad vi har gjort med en nye Øresundsftale og med en ny struktur for Grænsehindringsrådet. To løsninger som er skabt gennem et bredt nationalt og nordisk samarbejde, som jeg er stolt over at have været medvirkende til.

Dahlin er også kirkeminister og minister for byer og landdistrikter. Begge ministerier består af større styrelser og mange ansatte. Folkekirken har 12.000 ansatte, men Dahlin må som kirkeminister nøjes med en stab på 80. Plan- og Landdistriktsstyrelsen har 110 ansatte.

Derimod findes der slet ikke noget ministerium for nordisk samarbejde. Den håndfuld medarbej-

dere, som beskæftiger sig med nordisk samarbejde, er ansat i Udenrigsministeriet.

Hvordan er det at være minister uden også at have et fagministerium?

- Det er spændende og relevant. Alle regeringens ministre anerkender og prioriterer det nordiske samarbejde. Det samme gør de øvrige nordiske regeringer, som traditionelt organiserer det nordiske samarbejde sammen med et fagministerium. I Sverige sammen med Udenrigsministeriet, i Finland Undervisningsministeriet, hvor ministeren også er partiformand for Svensk Folkeparti (SFP). Alle har således andre områder at tage sig af, men det forhindrer ikke, at vi brænder for det nordiske og har det vældig godt med ofte at have koordinerende, modererende og formidlende roller. Det skal man ikke foragte.

Men minister for samarbejde? Hvad nu, hvis dine kolleger ikke er samarbejdsvillige, enten fordi de ikke kan se nytten eller ikke vil afgive indflydelse?

- Mit svar og min løsning er at dokumentere, at den koordinerende rolle giver konkrete resultater. Øresundsftalen er et godt eksempel på, at det nordiske samarbejde letter tilværelsen for folk i Norden – og den aftale kan jeg faktisk leve højt på længe.

Det er på dette tidspunkt i interviewet, at Morten Dahlin lufter utålmodighed og antyder, at det ikke altid går så stærkt, som han ønsker sig.

- Det nordiske samarbejde tager tid – også for lang tid. Og vi bruger heller ikke midler nok til at fjerne barriererne på tværs af grænserne. Det står jeg ved. Men min utålmodighed er ikke specifikt rettet mod langsommelighed på mit eget område. Det er en generel frustration, jeg, og mange andre, har over politik. Det er også derfor, at jeg lægger så stor vægt på konkrete resultater.

Du nævner flere gange Øresundsftalen. Hvad gør den til noget særligt?

- Arbejdet med at revidere den har været en mærkesag for mig. Dels fordi dens indhold kan tjene som pejlemærke for andre grænseområder i Norden, og dels fordi aftalen blev indgået gennem et forbilledligt samarbejde mellem danske og svenske fagministre – med de nordiske samarbejdsministre som koordinerende fødselshjælpere. Alt sammen ud fra det sigte, at grænsehindre skader begge landes økonomier.

- Den danske skatteminister og den svenske finansminister beseglede f.eks. en skatteaftale, som blandt meget andet gør det lettere at arbejde hjemme og pendle over Øresund. Aftalen blev i no-

Dahlin mener ikke, at man får meget ud af at spørge tilfældige mennesker på gaden om deres holdning til nordisk samarbejde. Der var da heller ikke interesse for Norden, da Morten Dahlin i december var gæst i P1-programmet 'Ring til regeringen', hvor mange lyttere stillede spørgsmål til ham som kirke- og landdistriktsminister. Men ingen henvendte sig til ministeren for nordisk samarbejde. Det lader han sig dog ikke slå ud af: - Min erfaring er, at hvis du giver dig tid til en længere samtale, så vil alle forstå nytten af samarbejdet, nemlig at samarbejdet løser problemer og skaber muligheder for mennesker i Norden, siger han, som her har indtaget talerstolen under Nordisk Råds Session i Reykjavik i oktober sidste år. Foto: Eythor Arnason, norden.org

vember enstemmigt vedtaget i det danske folketting. Men der er lang vej endnu. F.eks. har mange danske ejere af ødegårde i Sverige det svært med de svenske banker, som jo har etableret it-systemer uden tanke for, at de bør kunne bruges i andre nordiske lande. Vores fokus er derfor i høj grad at motivere til at indtænke fællesnordiske interesser i nye systemer.

- I løbet af i år vil vi, både Danmark og Sverige, øge integrationsarbejdet i regionen endnu mere, når vi bruger Øresundsbroens 25 års-jubilæum som løftestang til at fjerne endnu flere bøvlede grænsehindre.

Øresundsftalen

Øresundsftalen blev oprindelig indgået i 2003 for at understøtte et integreret arbejdsmarked i Øresundsregionen ved at fjerne en række skattemæssige hindringer for de tusindvis af personer, som pendler mellem Danmark og Sverige for at komme på arbejde.

Der har længe været en stigende efterspørgsel fra erhvervslivet og pendlerne på begge sider af Øresund efter en opdatering af aftalen. Derfor har den danske og svenske regering den 10. juni sidste år indgået en stærkt revideret Øresundsftale. Den nye Øresundsftale skal bidrage til at få arbejdsmarkedet på tværs af Øresund til at fungere bedre.

Aftalen medfører bl.a. færre administrative byrder for både pendlere og arbejdsgivere, ligesom aftalen rydder op i og forenkler de nuværende beskatningsregler. Aftalen er nu vedtaget i de to landes parlamenter og trådte i kraft ved årsskiftet.

for at tage fat i myndigheder og andre i de respektive lande, som kan og bør bidrage til svækkelse eller fjernelse af grænsehindre. Vi har som samarbejdsministre for første gang fået et egentligt samarbejdsprogram, der løber helt til 2030 med titlen 'Program for fri bevægelighed i Norden'. Programmet følges af Grænsehindringsrådet og styrkes med et nyt sekretariat. Så i bund og grund har vi styrket grænsehindringsarbejdet ved at give de nationale indsatser større muskler.

Et enigt Nordisk Råd anbefaler, at Helsingforsaftalen revideres og at der nedsættes en kommission, som skal komme med forslag til revision. Sverige har været meget forbeholden i den proces. Hvor står Danmark?

- Danmark har en klar holdning, som indbefatter, at vi anbefaler Grønland og Færøerne som fuldgyltige medlemmer af det nordiske samarbejde, for så vidt det er foreneligt med deres forfatningsmæssige status. Og vi er i det hele taget åbne for en revision. Det sagde jeg tydeligt på Nordisk Råds session i Reykjavik i oktober og statsminister Mette

Du har været med til at omstrukturere Grænsehindringsrådet. Hvad er der sket og hvad er det for et signal?

- Det har været vigtigt, at vi fik en større national forankring af arbejdet om grænsehindre. Derfor har vi styrket Samarbejdsministerrådet, MR-SAM, og samarbejdsministrene får et større ansvar

Morten Dahlin i selskab med sin svenske ministerkollega Jessika Roswall, som tillige var europaminister, indtil hun i december blev EU-kommissær. Billedet er fra et samarbejdsministermøde i Malmø i sommer. Bagved til venstre ses generalsekretæren for Nordisk Ministerråd Karen Ellemann. Foto: Ken Hermann/norden.org

Frederiksen har sendt et brev til sine nordiske kolleger med samme budskab. Det er rigtigt, at Sverige er mere skeptisk, men vi er i løbende dialog med svenskerne.

Løbende dialog?

- Ja, nu skal Nordisk Råds rekommandation jo tages ned og behandles i de enkelte nordiske lande, og så taler vi naturligvis sammen i den proces, der følger med at svare Nordisk Råd.

Hvad er din ambition i øvrigt for nordisk samarbejde?

- Beredskabsområdet skal styrkes og potentialet er stort. Tag bare vind og vejr, som vi oplever voldsomme og mere kontrastfyldt end nogensinde. De øvrige nordiske lande har håndteret vildt vejr i mange år og det kommer også til os. Derfor skal vi samarbejde.

- Jeg må dog tilføje, at vi allerede samarbejder på mange områder, hvor jeg tror, at det kniber med kendskab til samarbejdet og dets muligheder. På uddannelsesområdet er der virkelig mange mulig-

heder for at studere i et andet nordisk land, hvilket mange norske og svenske unge har fundet ud af ved at tage til Danmark, mens vi ikke ser mange unge danske studerende i Oslo og Stockholm. Vi må gøre flere klar over mulighederne!

- Vi må også gøre en større indsats i rigsfællesskabet for at få øget kendskabet til hinanden blandt de unge. Det er jo blevet obligatorisk at undervise i rigsfællesskabet i folkeskolen, idet kanonlisten for historiefaget er blevet udvidet med et kanonpunkt om Nordatlanten og rigsfællesskabet. Men der skal mere til.

- Jeg synes i det hele taget, at unges kendskab til Norden er for lille. Spørger du tilfældige unge på gaden, hvad de mener om det nordiske samarbejde, vil du næppe få noget svar. Men min erfaring er, at hvis du giver dig tid til en længere samtale, så vil alle forstå nytten af samarbejdet, nemlig at samarbejdet løser problemer og skaber muligheder for mennesker i Norden. Tiden arbejder for vores regionale samarbejde, siger Morten Dahlin, og maner her, for en gangs skyld, til tålmodighed.

eø

Program for Fri bevægelighed i Norden 2025-2030

Programmet giver de nordiske samarbejdsministre en tydeligere rolle og et større ansvar for arbejdet med grænsehindringer.

I beslutningen står der, at Grænsehindringsrådet beholder sit navn, og at arbejdet med mobilitet og grænsehindringer får flere ressourcer i løbet af det næste treårige mandat.

Med det nye 'Program for Fri Bevægelighed i Norden 2025-2030' har de nordiske samarbejdsministre et eget program, som beskriver deres mål og ansvar.

Blandt de nye tiltag får samarbejdsministrene mulighed for at nedsætte ekspertråd i samråd med andre ministre. Desuden bliver det nu muligt, i tilfælde hvor det ikke er muligt at finde en fælles nordisk løsning på et problem, at iværksætte bilaterale eller andre multilaterale løsninger, som derefter kan bruges som bedste praksis i det videre arbejde.

Desuden får Grænsehindringsrådets sekretariat flere ressourcer og styrker samarbejdet med informationstjenesten Info Norden og de nordiske grænsetjenester, herunder Øresunddirekt.

Hvis nordisk samarbejde ikke fandtes?

Selvom Nordisk Råd ikke kan lovgive eller kræve andet end et svar fra regeringerne og politisk samråd og dialog mellem ministre og parlamentarikere, har rådet stor gennemslagskraft – og indflydelsen er stigende, hævder rådets direktør Kristina Háfoss, politiker, økonom og jurist, som dog også lufter kritik af manglende samarbejde, når det gælder.

'Nordens dyreste kaffeklub' og 'Nordens papirtiger nr. 1' er tilnavne, som fortsat klæber sig til det nordiske samarbejde efter at udtrykkene for 12 år siden blev ført frem af Karen Ellemann, dengang MF for Venstre – og i dag generalsekretær for Nordisk Ministerråd – og i sagens natur en stærk forfægter af nordisk samarbejde.

I samme bygning som generalsekretæren sidder Kristina Háfoss, som altid har været nordisk fortæller, og hun er den første færøske direktør for Nordisk Råd og den første fra Kongeriget Danmark.

Fælles for Ellemann og Háfoss er, at de har været ministre før de blev embedsmænd – Háfoss fra det venstreorienterede selvstændighedsparti Tjóðveldi, republikanerne, og Ellemann, som vi møder i interviewet på side 20, for Venstre.

- Interessen for at præge det nordiske samarbejde er stor – og den er stigende, der er bl.a. stigende interesse blandt nordiske parlamentarikere for at være medlem i de nationale delegationer i Nordisk Råd, lyder det fra Háfoss, som nu i fire år har manøvreret mellem samtlige politiske partier i samtlige nordiske lande – og nyder bred anerkendelse herfor.

Vi møder hende i det rummelige hjørnekontor i Nordens Hus med adresse vis-a-vis Christians-

Kristina Háfoss i samtale med Natos daværende generalsekretær Jens Stoltenberg under Nordisk Råds Session i Stortinget i Oslo i oktober 2023. Foto: Stine Østby, norden.org

borg og med Nordisk Ministerråd én etage højere oppe i bygningen mellem Holmens Kanal og Højbro Plads. Begge råd har hovedkontor i København.

Her leder Háfoss et sekretariat med cirka 20 medarbejdere, som betjener de 87 parlamentsmedlemmer fra de nordiske lande, som mødes fem gange om året med kun ét formål; at styrke det nordiske samarbejde. Udover de 20 medarbejdere som forbereder sessioner og møder, har Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat også fælles administrationsafdelinger i samme bygning i København.

Da Nordiske beder hende beskrive Nordisk Råd, stiller Háfoss et spørgsmål – og svarer selv.

Fredsskabende mødepladser

- Hvad nu, hvis Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd som nordisk politisk mødeplatform ikke fandtes og vores parlamentarikere og ministre ikke mødtes med jævne mellemrum år efter år? Så ville vores parlamentsmedlemmer og regeringer ikke have samme samhørighed og 'familiefølelse' og lovgivninger, der ligner hinanden. Det er f.eks. ingen selvfølge, at Grønland og Finland har meget tilfælles, men de nordiske institutioner, som i mange årtier har skabt en vigtig platform, hvor vores nordiske politikere mødes, har en del af æren for, at vi tænker de nordiske lande som én stor familie. Tænk, hvis vi ikke havde disse mødepladser, som også er fredsskabende, siger Háfoss.

Nordisk Råd blev stiftet i 1952, få år efter krigen, fordi man indså nødvendigheden af stærke organisationer i region Norden, som kunne fastholde freden. I 1971 voksede Nordisk Ministerråd ud af Nordisk Råd, fordi der viste sig behov for at regeringernes ministre kunne mødes med faste intervaller.

Hvordan kan Nordisk Råd vise sin eksistensberettigelse, når jeres stærkeste værktøj er de såkaldte rekommandationer, altså forslag?

- Jamen, rekommandationerne er vigtige og har værdi. At vi har flere af dem end nogensinde, 40-50 om året, siger ganske vist ikke noget i sig selv, men jeg kan med stor sikkerhed sige, at den direkte dialog vi har med ministre og regeringer året rundt bærer frugt.

Men I har jo ingen bemyndigelse til noget som helst?

- Jo, de nordiske parlamenter og regeringer har med Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd aftalt formelle spilleregler, som forpligter. Det betyder bl.a. at Nordisk Råds parlamentarikere kan indkalde ministre til samråd, at vi kan kræve gennemarbejdede svar fra regeringerne, og vi kan i det hele taget påvirke de politiske dagsordener i talrige sammenhænge.

Stærke værktøjer – trods alt

- Vi har i Nordisk Råd de samme værktøjer som nationale parlamenter, hvor parlamentarikere har mulighed for at fremsætte forslag, stille skriftlige og mundtlige spørgsmål, og hvor forslag behandles i udvalg eller Præsidiets inden afstemning i plenum. Den eneste forskel er, at når vores forslag er vedtaget, bliver de ikke til lovgivning, men til rekommandationer. Vores dialogværktøj er utroligt stærkt, fordi regeringerne har bundet sig til at bruge tid og energi på de emner, som vi ønsker belyst eller behandlet.

Hvad sker der, når Nordisk Råd har vedtaget en rekommandation?

- Så sendes den direkte til de nordiske regeringer eller til et af de 12 Nordisk Ministerråd, hvor ministre mødes en eller flere gange om året. Vi har som minimum krav på et skriftligt svar og ministrene skal møde op til samråd om svaret, hvis Nordisk Råds parlamentarikere beder om samråd og nærmere politisk dialog.

Nævn en rekommandation, som er af særlig betydning!

- Den vigtigste i min tid handler om revision af Helsingforsaftalen, som I jo behandlede i Nordiske i sidste nummer. Siden er rekommandationen vedtaget enstemmigt på Nordisk Råds session i Reykjavik med anbefaling om, at der nedsættes en kommission af regeringerne om at udarbejde et konkret juridisk ændringsforslag til Helsingforsaftalen baseret på de rekommandationer, som Nordisk Råd har vedtaget.

- Nu skal regeringerne så arbejde med et svar til Nordisk Råd. I første omgang var det Sverige som formand for ministerrådet i 2024, og i år er det Finland. Når vi får et svar, er det Nordisk Råds

ledelse, Præsidiets, som behandler svaret, som vores fire faste udvalg og de nordiske partigrupper og nationale delegationer også får til orientering.

Tilfredsstillende svar?

- Præsidiets vil se på, om svaret er fornuftigt, om det opfylder de anbefalinger, der var i rekommandationen. Hvis regeringerne arbejder videre ud fra rekommandationens anbefalinger, vil Præsidiets sandsynligvis indstille at sagen færdigbehandles fra Nordisk Råds side, og så vil regeringernes kommission blive nedsat i 2025 og tage fat på arbejdet som i henhold til rekommandationen skal være færdigt i 2026.

- Hvis Præsidiets på den anden side ikke stiller sig tilfreds med svaret, vil det sandsynligvis bede den finske statsminister – på vegne af de nordiske regeringer – om et samråd med Nordisk Råd.

- Det kan lyde bureaukratisk, men er i virkelig-

Copenhagen Pride havde i 2022 repræsentation fra Nordisk Råd i form af Kristina Háfoss. Foto: Lars Dareberg, norden.org

heden en meget vigtig mekanisme mellem regeringer og parlamenter, som sikrer både løbende og tæt politisk dialog og at vi opnår reelle resultater.

Indholdsmæssigt handler revisionen af Helsingforsaftalen om at det nordiske samarbejde har brug for at udvikle sig til mere, end hvad aftalen foreskriver. Der er en række områder, som ikke er nævnt i aftalen og som samarbejdet derfor ikke kan omfatte.

Plads til forbedring

- Nogle af områderne kan samarbejdet godt håndtere, men har ikke gjort det. Da corona-pandemien ramte os, havde vi ingen kriseberedskabsanbefalinger på nordisk niveau, og vi oplevede de negative konsekvenser af manglende samarbejde.

- Da tusindvis af flygtninge for ti år siden vandrede gennem Europa og mange nåede til Norden, kunne vi heller ikke håndtere den krise sammen.

Siden er vi vågnet, men ikke nok. Vi må kunne gøre det bedre i Norden.

Hvad er ellers vigtigt lige nu – set fra Nordisk Råds synspunkt?

- Tættere nordisk samarbejde indenfor forsvar og sikkerhed er meget vigtigt for Nordisk Råd, og med Sveriges og Finlands medlemskab i Nato er der også åbnet nye døre og muligheder. Tæt samarbejde inden for uddannelse, forskning og kultur har altid haft stor betydning for Nordisk Råd, og ligeledes samarbejde om bæredygtige løsninger, biodiversitet og velfærdsservices.

- Et af de områder, som Nordisk Råd arbejder meget målrettet med, er at fjerne grænsehindringer mellem de nordiske lande. Vi har nedsat en grænsehindringsgruppe med 18 parlamentarikere på baggrund af en rekommandation. Gruppen skal gøre det lettere for den almindelige nordiske bor-

Rådsdirektør Háfoss og generalsekretær Ellemann fra henholdsvis Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er hinandens nære partnere, men der er ofte divergerende holdninger mellem parlamenter og regeringer, som de skal forstå at håndtere. Foto: Andreas Omvik.

ger at leve og arbejde på tværs af landegrænserne, bl.a. ved at støtte Grænsehindringsrådet, som jo også forsøger at løse og afskaffe konkrete hindringer for den frie bevægelighed i Norden.

Ny grænsehindringsgruppe

- Støtten kan ske ved, at vores gruppe lægger et parlamentarisk pres i de nationale parlamenter og i de forskellige nordiske lande for at fjerne de forskellige grænsehindringer. Det sikrer, at der både er en parlamentarisk dimension og en regeringsdimension i arbejdet mod grænsehindringer. Gruppen kan også prioritere 'cold cases', det vil sige gamle hindringer, som ikke er blevet løst, men som er nødvendige at løse for at realisere statsministrenes vision om, at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

Selvom Ministerrådet ikke arbejder med udenrigspolitik, kan Nordisk Råd vel godt arbejde internationalt?

- I høj grad. Nordisk Råd vedtog i 2023 en ny international strategi for at målrette og styrke Nordisk Råds internationale samarbejde. Vi har mange internationale samarbejdspartnere – blandt andet Baltic Assembly, som er det parlamentariske samarbejde mellem de baltiske parlamenter samt Europa-Parlamentet, Vestnordisk Råd og arktiske parlamentarikere.

- Vi deltager også på FNs klima- og biodiversitets COP og FNs konferencer for kvinders rettig-

heder, og vi får flere og flere forespørgsler, som har det til fælles, at afsenderne vil knytte tættere bånd til os i Norden som et hele. Tilsvarende har vi i Norden, og det gælder både parlamenter og regeringer, et stigende behov for at koordinere, inden vi leverer holdninger og viden til EU og verden.

Stærk samling, stor indflydelse

-Når det kommer til de store udfordringer som Norden, Europa og verden står overfor, bl.a. indenfor klima, biodiversitet, digitale trusler og trusler mod demokratiet, giver det jo ingen mening at tale om landegrænser. En stærk nordisk stemme har betydelig større mulighed for at få indflydelse internationalt, end hvis de nordiske lande står hver for sig. Hver for sig er de nordiske lande små, men samlet er den nordiske region en stor og vigtig aktør og partner internationalt.

Ser du nogen større trussel mod Norden?

- Ja, jeg ser en klar trussel i form af digitale angreb og misinformation, og derfor er det også nødvendigt med international lovgivning, hvor man tænker og handler grænseoverskridende, som vi jo er vant til her i Norden.

- Mod øst har vi jo en regulær krig, men truslen fra Rusland manifesterer sig også med brug af digitale våben. Jeg vil ikke kalde den nye amerikanske præsident for en trussel, men den politik, han har varslet med et stærkt reduceret amerikansk engagement i Europa, er en udfordring. Det be-

tyder også, at det nordiske samarbejde om bl.a. forsvar, sikkerhed og beredskab får endnu større betydning i den kommende tid, og det gælder også det europæiske samarbejde.

- Jeg synes, at vi skal være mere opmærksomme på digitaliseringens mørke sider. Det er svært at involvere sig i dybere offentlige samtaler, når der kun er tid og plads til nogle få linjer. Samtidig har de ekstreme fløje fremgang, godt hjulpet af sociale medier og algoritmer samt de digitale 'ekko-rum'. Det skaber splid og truer vores demokrati, både i og uden for Norden.

- Digitalisering burde kunne løse mange grænsehindre i Norden og derfor er det helt afgørende, at nye it-løsninger omfatter en nordisk løsning bl.a. således, at flere digitale ID og services kan godkendes hinanden på tværs af Norden. Hvis der ikke sikres et nordisk perspektiv, så kan digitaliseringen i mange tilfælde skabe nye grænsehindre fremfor færre.

Nordisk ID lader vente på sig

- Nordisk Råd har i flere år efterlyst en større indsats for en fællesnordisk godkendelse af hinandens digitale ID og tilpasninger af digitale services, så medborgere og virksomheder kan anvende deres egne digitale ID og få adgang til digitale nordiske services på tværs af de nordiske lande. Jeg håber, at der kommer skred i sagen nu, hvor Nordisk Ministerråd har gjort sit midlertidige digitale ministerråd, MR-DIGITAL, til et permanent ministerråd, som også har ministre fra de tre baltiske lande. Det lover godt. Trods alt.

Hvor vil du sige, at du har efterladt spor i dine foreløbig fire år på posten?

- Ingen gør noget alene. De resultater som opnås, opnås ved samarbejde mellem mange gode kollegaer. Der er tre overordnede strategiske målsætninger, som jeg på sekretariatsniveau har arbejdet målrettet for, siden jeg startede.

- For det første et Nordisk Råd, hvor nordiske parlamentarikere ønsker at skabe Nordens fremtid og hvor nyskabende nordisk politik udvikles. For det andet et Nordisk Råd, hvor nordisk internationalt samarbejde styrkes. Og for det tredje et Nordisk Råd, hvor nordisk ungdom påvirker Nordens fremtid.

- Vi har på sekretariatsniveau gennemført flere

initiativer for at opnå målsætningerne, og vi ser en positiv udvikling og flere resultater i den rigtige retning. Jeg kan bl.a. nævne, at vi er mange, som har arbejdet sammen med Ungdommens Nordisk Råd, UNR, for at give dem en stærkere stemme og større indflydelse i Nordisk Råd. Og det er lykkedes.

Unge stemmer, nye vinkler

- Det gør virkelig indtryk at se, hvor engagerede og forberedte de unge er, når de får en platform. Flere af forslagene fra Ungdommens Nordisk Råd er blevet omdannet til Nordisk Råds rekommandationer til regeringerne, og deres deltagelse har også generelt været med til at vitalisere debatterne og behandlingen af forslag i Nordisk Råd. Med unge stemmer får vi nye vinkler med i Nordisk Råd. Ungdommens Nordisk Råd har også fast plads ved møderne hos Præsidiets og udvalgene. Fra Nordisk Råds Session 2023 har de unge nu samme taletid og samme muligheder for at stille spørgsmål både på sessioner og tema-sessioner, som de nordiske parlamentarikere.

- Nordisk Råd har også støttet UNR således, at de i de sidste to år har afholdt nordisk ungdoms demokratisommersmøde på Utøya, hvor unge fra hele Norden har mødtes sammen med unge fra Ukraine. Det ser ud til at blive et fast nordisk sommersmøde og Nordisk Råds Præsidium har besluttet også at finansiere et sådant sommersmøde til sommer.

- Der er også oprettet en Nordisk Ungdomspulje for Klima og Biodiversitet. Her kan unge søge støtte til at arrangere eller deltage i nordiske aktiviteter, som fremmer nordisk ungdoms engagement i klima- og biodiversitetsdagsordenen. Puljen er et resultat af en rekommandation fra Nordisk Råd og administreres af Nordisk Ministerråd, siger Háfoss.

eø

*

Kristina Háfoss, 49, cand.polit., cand.jur. og CBA, tiltrådte som rådsdirektør for fire år siden efter en politisk karriere som først kultur-, uddannelses- og forskningsminister og senere finansminister på Færøerne samt bl.a. direktør i et forsikringselskab samt flere bestyrelsesposter i erhvervslivet og fagbevægelsen.

- Jeg har altid otte flag med i tasken – også Grønland og Færøernes, siger Karen Ellemann, som her er på besøg på Vestmannaeyjar på Island. Foto: BIG.

Nu skal nordisk samarbejde måles og vejes

Stram målstyring og farvel til evig enighed. Karen Ellemann havde store ambitioner, da hun blev generalsekretær. Blev de indfriet?

Vi mødes på toårsdagen for Karen Ellemanns tiltrædelse for at holde hende op på, hvad hun dengang bebudede i et interview med Nordiske. Hun ville som ny generalsekretær måle og veje nytteværdien af den mia. kr., som hun har ansvaret for.

I dette interview tager hun sin egen medicin og lader sig selv udsætte for et eftersyn. Lever hun op til de ambitioner, hun gav udtryk for ved sin tiltrædelse?

Dengang var hun meget opsat på at opstille målbare mål, og hun ville gøre op med konsensuskulturen i det nordiske politiske samarbejde.

Hvordan er det gået med den bebudede mål- og resultatstyring? Har I høstet frugterne?

- Vi er nået meget langt. Vi har fra årsskiftet indført et helt nyt it-baseret mål- og resultatstyringssystem, som er en kæmpe stor ændring af de hidtidige processer for styring af projekter. De målbare resultater kommer vi derfor til at kunne aflæse allerede fra indeværende år. Det er og har været et enormt krævende arbejde for alle involverede og med tanke på hvor mange it-projekter, der har haft vanskeligheder, så mener jeg, vi samlet set er et ganske godt sted i den proces.

Giv et eksempel på, hvordan I vil måle effekten?

- Hvis vi holder en stor konference, vil vi allerede under planlægningen opstille mål, som vi efterfølgende kan vurdere opfyldelsen af. Eksempelvis hvilket aftryk af viden, konferencen skal give? Hvordan spredes denne viden? Hvor bredt? Hvem får glæde af den? Nåede vi den målgruppe, der var tiltænkt?

- Vores kulturinstitutioner anvender i forvejen en ansøgningsportal, som opstiller ganske mange krav, som efterfølgende skal være dokumenteret opfyldt. Nu løfter vi en helt ny evalueringsmodel ind over alle projekter og bevillinger.

Du må jo have ment, at det haltedede tidligere?

- Det er jo ingen hemmelighed, at Rigsrevisionen var efter os for nogle år siden. De grundlæggende forvaltningsretlige principper var ganske enkelt ikke forankrede, og værdi og effekt fyldte ikke altid så meget. Jeg tør godt sige, at der var lidt for meget automatik i bevillingerne.

Tag-selv-bord?

Du lyder næsten som om, der har været tale om et tag-selv-bord?

- Ikke ligefrem, men der var ikke tilstrækkeligt øje for at levere merværdi. Det er det sigte, som også statsministrene har peget på, der skal i højsædet. Aktørerne skal lidt mere på tæerne for at komme igennem til de økonomiske midler. Så ja, på en måde var det måske tidligere lidt som en sukker-skål, man havde stillet frem, som man lidt for let kunne betjene sig af.

- Nu glæder jeg mig over, at vores aktører og partnere, både interne og eksterne, udviser en stor appetit på den nye logiske og ansvarlige mål- og resultatstyringsmodel. Som generalsekretær ser jeg frem til, at kunne aflevere en god årsrapport for 2025, som afspejler nordisk merværdi i et helt andet omfang, end vi nogensinde tidligere har kunnet påvise.

Da vi mødtes for to år siden, var du også meget opsat på at gøre op med konsensuskulturen, som du kaldte for en hæmsko for udvikling. Hvordan er du lykkedes med det opgør?

- Opgør lyder så dramatisk, men jo, jeg havde brug for, at det nordiske politiske samarbejde viste mere

saft og kraft og relevans. Det var jo derfor, at jeg var blevet ansat. Derfor har jeg også prioriteret at møde de embedsmandskomitéer, som forbereder ministrenes møder. Både for at hilse på, og for at minde embedsmændene om, at de i det nordiske samarbejde har en nordisk hat på, der forpligter til at være modig og have ambitioner. Og også at opfordre til, at man godt kan påbegynde et minister-møde uden at have opnået fuld enighed på forhånd. Det er ikke nogen falliterklæring. Tværtimod er det udtryk for, at der er noget på spil.

Ministrenes interesse øges

- Alle ministerråd har netop fået nye, politisk vedtagne samarbejdsprogrammer, som har nye mål om at levere på den situation, vores region står i lige nu. Det er gode programmer, som ministre prioriterer at leve op til. Måske endnu mere i fremtiden, fordi alt ikke er klappet af på forhånd. Jeg fornemmer, at det øger ministrenes interesse for at være til stede.

Karen Ellemann fortæller, at der har været ministre, som har forsøgt at kalde hende til orden og bedt hende om, at være mere forsigtig.

- Dertil har jeg sagt, at vi må diskutere sagerne åbent, at vi ikke kan tillade os at være tandløse, og at vi derfor må acceptere, at enighed ikke altid kan opnås hele vejen rundt.

Ellemann giver et eksempel på, at man kan

- Tak til Foreningerne Norden for vigtige bidrag og aktiv deltagelse i arbejdet med det nye program for civilsamfund i Norden, siger Karen Ellemann, som her er i debat på Folkemødet med Foreningen Nordens formand, Lars Barfoed, og daværende præsident for Ungdommens Nordiske Råd, Rasmus Emborg. Foto: Andreas Omvik.

Karen Ellemann på Folkemødet på Bornholm i sommer sammen med (f.v.) moderator Vibeke Hartkorn, samarbejdsminister Morten Dahlin (V) og det svenske rigsdagsmedlem, kristendemokraten Kjell-Arne Ottosson, som også er ordfører for Udvalget for Vækst og Udvikling under Nordisk Ministerråd. Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

komme langt uden at skulle vente på fuld enighed. Det handler om publikationen 'Nordiske næringsrekommendationer', som er kendt som publikationen med de nordiske kostråd. Det er forskningsbaserede råd, som 400 forskere har været involveret i, og som de nationale myndigheder bruger til at udstikke nationale kostråd.

- Her lykkedes det at koble anbefalinger for kostens ernæringsmæssige sammenhæng sammen med fødevarernes miljøaftryk, hvilket bl.a. betød, at man markant nedjusterede anbefalingerne om indtagelse rødt kød. Rødt kød, som vores kroppe ikke har godt af, hvis indtaget overstiger 350 gram om ugen. Dét var og er en varm kartoffel, som indebærer en stor omstilling mod en mindre belastende fødevarerektor, hvilket da også fik de norske og svenske fødevarere ministre til demonstrativt at servere stegte fabriksfremstillede pølser, da de nye kostråd blev præsenteret!

- Men publikationen blev opdateret, og den er faktisk den mest downloadede på alle vores digitale hylder og bruges i mange andre lande som rettesnor. Min pointe er, at vi har koblet miljø og sundhed sammen i et forskningsbaseret værk – som ikke alle klapper af, men som alle anerkender og som har reel betydning.

Total enighed i Nordisk Råd

Hvad har været højdepunktet i dine to år som generalsekretær?

- At være vidne til debatten i Nordisk Råd, som resulterede i en enstemmig rekommandation til regeringerne om at sætte gang i en revision af Helsingforsaftalen. Alle sagde, at vi skal stå stærkere

sammen i Norden og at vi derfor må justere vores model. Det var et stort øjeblik, da samtlige partigrupper, og dermed samtlige lande, sagde ja til mere samarbejde.

Men justeringen har stadig lange udsigter, ikke?

- Læg mærke til, at alle regeringerne har modtaget anbefalingen i en konstruktiv ånd. Nu skal Finland som formand for ministerrådet i år komme med et udspil til den kommission, som skal udarbejde konkrete ændringsforslag til Helsingforsaftalen. Dette udspil, som bl.a. indeholder statsretlige aspekter, skal regeringerne drøfte, og så må vi se. Foreløbig lover processen godt.

Grønland har pludselig fået en central rolle – også internationalt – og mange diskuterer, hvor Grønland hører hjemme. Hvad tænker du?

- Hos os er der altid otte flag på bordet, fordi vi altid samarbejder mellem otte lande, dvs. også Grønland, Færøerne og Åland. Det store arktiske samarbejdsprogram var aldrig blevet til noget uden Grønland, og Grønland huser da også Napa, Nordens Institut i Grønland.

Grønland føler sig holdt udenfor

- Jeg mødtes i forsommeren med den grønlandske regeringsleder i Nuuk, Múte B. Egede, som oplevede, at være holdt uden for, fordi det uformelle N5-samarbejde holdt møde uden Grønlandsk deltagelse. N5 er møder mellem statsministrene fra Finland, Sverige, Norge, Danmark og Island, og det er derfor ikke en del af Nordisk Ministerråd og det officielle nordiske samarbejde. Men da statsministrene mødtes i Reykjavik i forbindelse med Nordisk Råds session, var alle otte regeringsledere inviteret, fordi mødet netop er en del af det formaliserede nordiske samarbejde.

- Vores nye arktiske samarbejdsprogram 'Et Resilient Arktis' handler om, at vi skal være modstandsdygtige og have et stærkt udviklet beredskab. Det handler ikke om krudt og kugler, men om mennesker, uddannelse, retssikkerhed, innovation og om sunde og modstandsdygtige samfund i Nord. Derfor er beredskab indarbejdet i næsten alle vores samarbejdsprogrammer, lyder det fra Karen Ellemann.

eø

Tidligere udenrigsminister Mogens Lykketoft (S) var blandt de medvirkende, som analyserede sikkerhedspolitikken omkring Østersøen og Arktis.

Konfliktfyldte havområder øger nordisk ansvar

Nogle af verdens mest konfliktfyldte havområder grænser op til de nordiske lande. Denne spænding var baggrunden for Foreningen Nordens sikkerhedskonference.

Sikkerhedsbilledet i Norden har ændret sig på få år, Ruslands invasion af Ukraine, et samlet Norden i Nato, sprængning af Nord Stream og stadig større spændinger i Arktis.

Det var bagtæppet, da Foreningen Norden den 10. november afholdt sikkerhedskonference på Christiansborg. Konferencens formål var at afdekke de udfordringer, en verden i forandring, har påført vores regions to store farvande – Arktis og Østersøen: Hvordan bevarer vi Østersøen og Arktis som lavspændingsområder? Hvordan agerer de 'små' lande i en geopolitisk virkelighed, hvor Østersøen og Arktis i stadig større grad udgør brudflader mellem verdens stormagter?

Foreningen Nordens formand, Lars Barfoed, mindede om, at de nordiske lande har et stort sikkerheds- og forsvarspolitisk ansvar.

- To ud af verdens tre mest konfliktfyldte havområder grænser op til vores lande; nemlig Østersøen og havet omkring Arktis. Dertil kommer de baltiske landes udsatte situation, der også kræver vores opmærksomhed.

På konferencen medvirkede en lang række centrale aktører:

Mogens Lykketoft, tidligere udenrigsminister (A), formand for Folketinget og formand for FNs generalforsamling. Henrik Møller, MF (A) og næstformand for den danske delegation til Nordisk Råd. Stefan Wallin, tidligere finsk forsvarsminister og nordisk samarbejdsminister. Jacob Kaarsbo, selvstændig sikkerhedspolitisk ekspert med fortid i Forsvarets Efterretningstjeneste. Ewa Dębska,

Head of Mission, Polens ambassade i Danmark. Hans Wallmark, Sveriges ambassadør i Danmark, tidligere rigsdagsmedlem og præsident for Nordisk Råd. Professor Håkon Lunde Saxi, Norwegian Defence University College. Jon Rahbek-Clemensen, Head of Research, Center for Arctic Security Studies. Forskningsassistent Tór Marni Weih, Færøerne. Landsformand for Europabevægelsen, borgmester Jens-Kristian Lütken (V).

Konferencen var arrangeret i samarbejde med Europabevægelsen, PolenNu, FN-forbundet og Globale Seniorer.

Der var stor spørgelyst på den velbesøgte konference. Her er det Foreningen Nordens tidligere næstformand, Marion Pedersen (V), som selv har en fortid som formand for Folketingets udenrigsudvalg, der stiller spørgsmål til panelet.

Arktis og Grønland spiller en stigende rolle i international geopolitik, senest aktualiseret af den nye amerikanske præsidents ønske om indflydelse på Grønland. Her er en af Grønlands ikoniske naturoplevelser, Evighedsfjorden ved Maniitsoq. Foto: Kitte Witting, norden.org

Grønland i førersædet for Arktisk Råd – trods alt

Grønland skal varetage formandskabet for Arktisk Råd fra maj på vegne af Kongeriget, men Færøerne og Danmark får også en vigtig rolle at spille. Der er god grund til en forenet indsats mellem rigsdelen, fordi Arktis og Arktisk Råd spiller en stadig større international rolle.

Analyse af Christian Prip

Arktisk Råd er et internationalt forum for samarbejde mellem de otte arktiske stater (Norge, Danmark, Sverige, Finland, Island, Rusland, USA og Canada) og de oprindelige folk i Arktis. Rådets fokus er bæredygtig udvikling i bred forstand, og samarbejdet handler primært om miljøbeskyttelse, klima, sundhed, marint samarbejde og forskning.

Arktisk Råd har roterende formandskab og på mange internationale nyhedsmedier kan man læse, at Danmark står for tur til at overtage formandskabet fra Norge i maj 2025 for en toårig periode. Det er bare ikke korrekt. Formandskabet overgår til *Kongeriget Danmark*, der jo udover Danmark også omfatter Færøerne og Grønland – og i lang tid forblev et centralt spørgsmål ubesvaret: Hvem skal stå i spidsen for formandskabet på vegne af Kongeriget?

Det skal Grønland, er det nu afgjort.

Af de tre rigsdelen er Grønland den eneste grund til, at Kongeriget har noget at gøre i Arktisk Råd. Som verdens største ø optager Grønland en stor del af både de arktiske land- og vandområder. 90 pct. af Grønlands befolkning er inuitter, med tætte etniske, sproglige og kulturelle bånd til inuitter i andre dele af Arktis.

Især Grønland oplever global opvarmning

Effekterne af global opvarmning forårsaget i andre dele af verden opleves stærkt i Grønland med havis, indlandsis og permafrost, der forsvinder med stor hast. Grønland har derfor en vigtig stemme i internationale klimadebatter, som Arktisk Råd er et vigtigt forum for.

Af disse grunde har Grønland en åbenlys interesse i og et stærkt ønske om at bidrage aktivt til arbejdet i Arktisk Råd. Det ønske er kun vokset i takt med Grønlands stigende grad af selvstyre gennem årene, som de fleste grønlandere håber snarest vil munde ud i fuld selvstændighed.

Historisk har det været Danmark, som i andre internationale fora har repræsenteret rigsfællesskabet i Arktisk Råd, herunder som formandskab for Arktisk Råd fra 2009 til 2011. Grønlands rolle i Rådet har været sporadisk og mest handlet om arbejdet i faglige arbejdsgrupper.

Det kommende formandskab, kombineret med den voksende nationale selvtillid, har givet Grønland en anledning til at gøre klart og tydeligt op med denne rolle.

Ikke alene ønskede Grønland en mere fremtrædende rolle - man vil selv være i førersædet på vegne af rigsfællesskabet i Arktisk Råd.

Denne offensive holdning synes regeringen i København ikke at have været helt forberedt på. Her var Udenrigsministeriet parat til på traditionel facon at udpege en dansk karrierediplomat som Kongerigets arktiske ambassadør og dermed hovedansvarlig for formandskabet, et skridt, som de grønlandske medlemmer af det danske Folketing Aaja Chemnitz (IA) og Aki-Matilda Høegh-Dam (Siumut) kaldte for 'kolonihierementaltitet' og 'latterligt'.

Grus i maskineriet

Den anspændte stemning blev ikke bedre af den danske udenrigsminister Lars Løkke Rasmussens udtalelse om, at 'vi har ikke etnicitet som kriterium for vores ansættelse i den danske udenrigstjeneste'.

Det grønlandske landsstyre afviste udnævnelse

Christian Prip er jurist og bestred i næsten 30 år en række stillinger i og under Miljøministeriet, indtil han i 2013 blev forsker på Fridtjof Nansens Institut, Norge, siden 2022 seniorforsker.

sen af en dansk ambassadør og krævede stillingen besat af en grønlander udpeget af Grønland. Desuden forlangte man, at der ikke måtte udsendes en arktisk strategi for rigsfællesskabet, før der forelå en grønlandsk arktisk strategi. Underforstået, at denne var et uundværligt grundlag.

Den kontante grønlandske holdning har København reelt ikke haft noget modtræk overfor. Et 'dansk' formandskab for Arktisk Råd, som Grønland vender ryggen til, er ikke en mulighed.

Man lod derfor forstå, at Grønland skulle have en central rolle i formandskabet. Men kunne denne rolle tilgodeses alene ved at udpege en grønlandsk arktisk ambassadør? Ikke ifølge den grønlandske udenrigsminister Vivian Motzfeldt (Siumut), som udtalte, at hvis ambassadøren skulle referere til det danske Udenrigsministerium, kunne denne lige så godt være dansk.

Vigtig afklaring om kompetence

Afklaring af dette spørgsmål om kompetence har uden tvivl været en vigtig grund til, at det har taget så lang tid at få meldt ud, hvordan rollefordelingen bliver. En rollefordeling som betyder, at det bliver udenrigsministeren for Grønland, som på politisk niveau varetager formandskabet på vegne af Kongeriget, og at det bliver den grønlandske regering, som udpeger den arktiske ambassadør.

Ambassadøren får dog kontor både i Nuuk og København, og det markeres hermed, at formandskabet for Arktisk Råd ikke bliver en opgave, som Grønland skal varetage på egen hånd. Den grøn-

Møde i Arktisk Råd i 2018 i Rovaniemi, Finland, under det seneste finske formandskab. Danmark har netop overtaget formandskabet for de næste to år. Foto: Lars Esterud.

landske udenrigsminister er gået med til, sammen med den danske og færøske udenrigsminister, at udgøre en styregruppe, der har til formål at tilrettelægge og koordinere, hvordan Kongeriget agerer under formandskabet.

Det giver god mening at forene kræfterne med Danmark og Færøerne, for formandskabet for Arktisk Råd er blevet en ganske anden krævende type opgave end før, hvor Arktis blev betegnet som et lavspændingsområde.

Nu handler arktisk regionalt samarbejde ikke bare om miljø, klima og hav, men også om kompliceret udenrigs- og sikkerhedspolitik med virkninger, der rækker ud over Arktis. Den nye amerikanske præsident Trumps udtalelser om Grønland vidner om dette.

Rusland på pause i Rådet

Efter Ruslands invasion af Ukraine, på et tidspunkt hvor landet havde formandskabet for Arktisk Råd, besluttede de syv vestlige medlemmer at sætte al samarbejde med Rusland på pause, og Arktisk Råd blev midlertidigt sat i bero.

Takket være en diplomatisk kraftanstrengelse af Norge, der fulgte efter som formandsland, blev arbejdet i Arktisk Råd gradvist genoptaget. Fremtiden for Rådet er dog fortsat usikkert, for Rusland, som er den suverænt største arktiske stat, truer med jævne mellemrum med at trække sig ud og dermed trække tæppet væk under Arktisk Råd.

Det er i dette højpolitiske minefelt, at Grønland ikke vil kunne agere på egen hånd. Man vil være afhængig af først og fremmest Danmark med sit store diplomatiske korps, men også af Færøerne som understregning af, at rigsdelenes skæbner er flettet ind i hinanden, når det gælder om at navigere i nuanceret arktisk politik og diplomati.

I den svære balancegang mellem at være kritisk overfor Ruslands aggression i Ukraine og at holde Arktisk Råd i live, vil der blive brug for, at Kongeriget samarbejder tæt med både det afgående formandskabsland, Norge, og efterfølgeren Sverige om strategien.

Cristian Prip er dansk seniorforsker på Fridtjof Nansens Institut i Oslo.

VR TravelTM

OPTIMIZE YOUR TRAVEL BUDGET

Danmark
Grønland

Rejser til Grønland

Ro til smukke oplevelser

Vores rejseeksperter planlægger din tur uanset formål

- Forretningsrejse
- Konference med gæster fra hele verden
- Besøgs- og grupperejser

Få bedre oplevelser, når vi reserverer hele din rejse

Med 50 års kendskab til transportmulighederne reserverer vi hele din rejse med fly, bådtransport og hotelovernatning.

Kontakt kundeservice og begynd at glæde dig allerede nu

+45 7642 9999 . +299 322899 . vr-travel.com

FULL
SERVICE

SELF
SERVICE

Nationerne omkring Østersøen og Nordsøen - det udvidede Norden

Jeg lander i fart, siger den nye svenske ambassadør i Danmark, som på rekordtid har udvidet sit i forvejen store danske kontaktnet. Hans Wallmark, der har siddet mange år i Riksdagen og to gange været præsident for Nordisk Råd, får særlig travlt i år, hvor Danmark er en diplomatisk og politisk supermagt.

Da Hans Wallmark i slutningen af august sidste år tiltrådte som Sveriges ambassadør i Danmark og havde foretræde i Udenrigsministeriet, undskyldte han på forhånd: 'Jeg kommer til at tale rigtig meget om Norden. Jeg nævner Norden i hver sætning og Norden-Baltikum i hver anden!'.

Da Nordiske møder Wallmark tre måneder senere i residensen ved Amalienborg i det ældste København, er hans nordiske perspektiver endnu mere udtalte.

- Vi har altid talt om de nordiske lande som familier af søskende, og nu er de baltiske fætre og kusiner også en del af familien. Men den nordiske familie er i virkeligheden endnu større i kraft af vores grandonkler og tanter i Polen, Tyskland,

Hans Wallmark har siden 2006 været medlem af Riksdagen for Moderaterne, hvis danske søsterparti er Konservative. Tidligt i 2024 fratrådte han posten som formand for Riksdagens EU-udvalg og blev medlem af Udenrigsudvalget. I april i år afleverede han som formand for Försvarsberedningen slutrapporten 'Stærkt forsvarsförmåga, Sverige som allierad' til regeringen. Hans Wallmark har været formand for Dansk-Svensk Kulturfond siden 2010 og siden 2024 formand for Dag Hammarskjölds Minnesfond. Her ses han sammen med Nordiskes udsendte i residensen i København. Foto: Andreas Ivansson.

Nederlandene og Storbritannien, siger Wallmark, som kalder storfamilien for 'Hansa 2.0.' og henviser til den blomstrende handelssamkvem mellem havnebyer i Nordtyskland og de nordiske lande i årene 1300-1600, der fik afgørende betydning for handelen i Nordeuropa.

- Hanseforbundet strakte sig faktisk ud til Nordsøen, hvor der var varer at hente fra fjernere lande i et stort marked. Alle spillede efter samme regler, der var rimelig grad af tillid til hinanden og sådan er det fortsat. Jeg kalder regionen for 'Norden Plus'. Her omkring Østersøen og Nordsøen er der markeder, kulturer og samfund, som ligner hinanden og nyder godt af hinanden.

Familier i krig blev familier i fred

Selvom Wallmark således udvider det nordiske slægtskab, er hans begejstring for søskendefamilien ikke til at tage fejl af, og det er også i den, han har bevæget sig i snart 20 år som medlem af Riksdagen i Stockholm og nu som topdiplomat i København.

- Vi er gået fra at være familier i krig til familier i fred med hinanden. Ingen andre lande har udkæmpet så mange indbyrdes krige. Alene Danmark og Sverige har været i krig med hinanden 36 gange!

- Men i dag er Norden selve symbolet på fred. Det kan andre tage ved lære af, hvilket de da også gør. Vi er nærmest blevet idealet for mange regioner, nationer og kontinenter, fordi vi i en turbulent tid har formået at skabe en plads for stabilitet og

orden. Vi har etablerede demokratier, vi har høj grad af tillid, sikkerhed, åbenhed, gennemsigtighed, ligestilling og vækst, lyder det fra Wallmark, som dog også minder om, at vi skal undgå at moralisere.

- Vi skal være stolte, men ikke vifte med fingrene – eller pege fingre! Netop dette med at gøre sig bedre, har Sverige dårlige erfaringer med over for Danmark, hvor vi i årevis mente at have styr på migration og kriminalitet, og ikke ville ligne det slappe Danmark. I dag må vi erkende, at Danmark er foregangsland og vores bedrevidenhed er forstummet.

Sjældent at politikere bliver ambassadører

Hans Wallmarks baggrund er lidt af en sjældenhed som ambassadør. I Danmark er det utænkeligt, at en politiker går fra Folketinget til en klassisk ambassadørpost. Diplomati og politik er skarpt adskilte discipliner. Og blandt Sveriges 100 ambassadører er kun fire poster besat med tidligere politikere.

Men Wallmark mener sagtens at kunne balancere mellem disciplinerne.

- Det er klart, at jeg ikke længere er politiker. Nu er jeg den svenske regerings og rigsdags repræsentant i Danmark og strør ikke om mig med politiske holdninger. Før praktiserede jeg *parliamentary diplomacy*, hvor vægten lå på påvirkning af regeringens og rigsdagens nordiske og internationale kontakter. I dag arbejder jeg med *public diplomacy*

- Hvad der er godt for Danmark, er også godt for Sverige – og omvendt. Forholdet mellem landene har aldrig været bedre, siger ambassadør Wallmark, som her taler på Nordisk Råds session i den svenske rigsdag i 2019. Foto: Johannes Jansson, norden.org

Glimt fra Nordisk Råds session i Stockholm i 2019, hvor Hans Wallmark gik af som præsident. Her har han fuld opmærksomhed fra den daværende svenske statsminister Stefan Löfven og dennes danske kollega, Mette Frederiksen. Foto: Johannes Jansson, norden.org

som et middel til at få indflydelse og accept af Sveriges synspunkter og politik. I stedet for regering, politikere og embedsmænd findes målgrupperne for *public diplomacy*-indsatsen i civilsamfundet f.eks. i form af virksomhedsledere, redaktører, tænketanke, forskere og NGO'er.

Lander i flyvende fart

Selvom Wallmark er ny som ambassadør, er han en gammel ræv i forbindelser mellem Danmark og Sverige. Hans kontaktnet er legendarisk allerede før indsættelsen, bl.a. med nordisk bagage fra 16 år i Nordisk Råd, heraf to perioder som rådets præsident.

- Jeg lander i fart og behøver ingen opstart i jobbet. Kender alle krogene lige fra Snapstinget til toiletterne på Amalienborg, og da jeg som Nordisk Råds præsident indtog Folketingets talerstol, vidste jeg, hvor formand Pia Kjærsgaard gemte sin slikbeholdning i en særlig skuffe! Med min kontakthænde er det naturligvis lettere at komme i sving fra start, siger Wallmark, som allerede har haft et utal af frokostmøder med alt fra Ungdommens Røde Kors, Foreningen Norden, erhvervsledere, forskere og tillige møde med alle tidligere danske ambassadører i Sverige.

Det er formentlig ikke nogen tilfældighed, at den svenske regering valgte at udnævne en erfaren og centralt placeret politiker som dansk ambassadør netop nu, hvor Danmark står til at indtage den mest centrale internationale placering nogensinde.

- København kommer til at spille en nøglerolle i 2025 i et superdiplomatisk år, hvor Danmark både

er medlem af FNs Sikkerhedsråd, formand for Arktisk Råd og, ikke mindst, formand for EU i 2. halvår. Her tror jeg, at Sverige og Danmark vil få et endnu tættere samarbejde, fordi Sverige har erfaringer både fra EU-formandskab i 1. halvår 2023 og fra sikkerhedsrådet fra 2014-2016.

- Det er jo sådan, at hvad der er godt for Danmark, også er godt for Sverige - og omvendt. Forholdet mellem landene har aldrig været bedre. Før var Sverige ikke med i Nato og det var jo en fuldstændig begrænsning af den sikkerhedspolitiske struktur. Der er nu en fundamental forandring til det bedre. Nu har vi ingen begrænsninger på nogen områder overhovedet.

Som kronen på værket fejrer Øresundsbron 25-års jubilæum i 2025, så den svenske ambassadør i Danmark får sit at se til.

- Broen er ikke kun broen. Den åbner for enorme muligheder for hele Norden, men naturligvis især i Nordens største region, Øresundsregionen, med 4,4 mio. indbyggere. Vi har netop indgået en ny Øresundsftale og i form af Greater Copenhagen har vi et organisatorisk instrument til at øge bevægelsesfriheden over sundet, siger Wallmark og minder om de aktuelle forskelle mellem Skåne og Sjælland.

- Danmark har en god økonomi, lav rente, lav inflation og mangel på arbejdskraft i mange fag. I Skåne har vi arbejdsløshed. Opgaven i regionen er at øge velstanden og bevægelsesfriheden for begge - i bevidstheden om, at balancen kan tippe om få år, siger Wallmark, som selv har sommerhus, der er symbolsk placeret midt i Øresund - på Hven.

eø

Større nordisk samhørighed i skolen

Den nordiske læringsplatform for grundskolen og gymnasiale uddannelser, Norden i Skolen, sætter endnu et markant aftryk. Denne gang ved at afslutte et treårigt projekt om nordiske fællesskaber i skolen med et stort arrangement på Nationalmuseet.

Foreningen Nordens projekt, Norden i Skolen, har sammen med Buster Filmfestival, Danmarks Lærerforening og Napa - Nordens Institut i Grønland i tre år arbejdet på at skabe større nordisk samhørighed i skolen. Projektet er finansieret af A. P. Møller Fonden og blev afsluttet i slutningen af oktober ved et arrangement på Nationalmuseet.

Foreningens næstformand, Annette Vilhelmsen, understregede skolens rolle som forudsætning for nordisk samhørighed:

- Gennem undervisning i nordiske sprog, historie og traditioner kan vi ikke alene styrke den kulturelle identitet hos vores unge, men også bygge bro mellem de enkelte lande i Norden. Projekter som disse er med til at gøde den jord, det nordiske samarbejde skal høste frugterne af de næste mange år frem.

Projektets resultater er blandt andet:

- Et udvidet undervisningsmateriale i historie og samfundsfag med nordisk fokus, der er gratis tilgængeligt på nordeniskolen.org
- At de fleste nordiske spille- og kortfilm er nået ud til et bredere publikum af nordiske børn og unge gennem streaming i de nordiske lande, i skoler og på børnefilmfestivaler rundt om i Norden
- En nordisk lydjulekalender
- Tre samarbejdsprojekter, hvor nordiske studerende har været med til at skabe deres egen film fra bunden i samarbejde med professionelle filmskabere
- Efteruddannelse af folkeskolelærere gennem heldagsseminarer med fokus på nordisk sprog og kulturundervisning samt historie og samfundsfag

Eftermiddagen bød på oplæg, modereret af journalist Merian Garde Gräs og musikalske optrædere af Dania O. Tausen og Minna Weurlander sammen med Deseo String Quartet.

Dagen sluttede med uddeling af priserne for bedste nordiske kort- og spillefilm for børn og unge. Prisen for den bedste nye nordiske kortfilm for børn og unge gik til den islandske film 'Felt Cute' af Anna Karín Lárusdóttir. Vinderen af bedste nye nordiske spillefilm for børn og unge gik til 'Once Upon a Time in a Forest' af den finske instruktør Virpi Suutari.

Annette Vilhelmsen, Foreningen Nordens næstformand, plæderede på afslutningskonferencen for, hvordan undervisning i nordiske sprog og nordisk kultur kan forstærke båndene mellem de nordiske lande. Foto: Morten Schjøttz.

- Vores formål er jo at øge interessen for Norden og her er vores samarbejde med Folkeuniversitetet en stor gevinst, siger Lene Hansen.

Næppe nyskabende, men det virker!

Aktiviteterne i Foreningen Nordens Brønderslev-afdeling er ikke enestående. Men de er tiltrækkende. Rejserne rives væk og oplevelser med litteratur fylder det lokale bibliotek. Vi møder formanden for en livskraftig afdeling i fremgang.

Læseren vil på rejsesiderne her i bladet bemærke en tur til Gotland, som ved deadline dog var næsten udsolgt. Sådan er det med næsten alle rejser fra Foreningen Nordens Brønderslev-afdeling. De trækker medlemmerne af huse og fylder snildt en bus.

Når Brønderslevs rejser er tilløbsstykker, skyldes det en kombination af flere elementer, mener formand Lene Hansen, som er ret ny i foreningens regi. Hun har blot været medlem i fire år – og formand i to.

- Jeg brænder for rejserne og aktiviteter i det hele taget. Jeg forsøger at gøre os lydhøre, så vi

fremstår som vakse og vågne. Men først og fremmest formår vi med rejserne at give dybe indblik i nordisk kultur og historie. Og så møder vi mennesker, som man jo ikke bare gør på en almindelig grupperejse.

Hemmeligheden er god tilrettelægning

- Vi sørger også for, at rejserne tilrettelægges og afvikles på højt niveau i den forstand, at researchen er i top og det hele forløber professionelt – og afslappet. Vi har en fast rejsearrangør, Just Justesen, som er respekteret for sin grundighed og han er medvirkende til, at interessen for vores rejser altid er stor.

- I øvrigt er vi ret gode til at få omtale i vores lokale medier, især i reklameaviser, der efterhånden udfylder pladsen for den egentlige nyhedsavis, siger Lene Hansen, som straks efter sit formandsvalg tog initiativ til en rejse til Setesdal i Norge – også med fuld tilslutning. Den kommende rejse til

Gotland er i øvrigt også tilbudt medlemmerne af Mariagerfjord-afdelingen.

Men også indenlands er den nordjyske afdeling mere aktiv end de fleste. I efteråret var temaet nordisk kongehistorie med besøg på nordsjællandske slotte og på Christiansborg. I dette efterår stod hele Nordjyllands-kredsen, som Lene Hansen også er formand for, bag en tur til Christiansborg og Udenrigsministeriet.

- Vi vil gerne vide, hvad politikere og embedsfolk tænker om Norden lige nu, så vi ikke må nøjes med at tolke på skrevne ord. Turen var sat til at vare to dage, den første dag besøgte vi Christiansborg, hvor vi igen havde stor glæde af samarbejdet med vores lokalt valgte folketingsmedlem Bjarne Lausten (S). På andendagen fik vi et engageret og spændende foredrag om Nordisk Råd leveret af folketingsmedlem Henrik Møller (S) og en meget dygtig embedsmand fra Udenrigsministeriet.

Lene Hansen har selv siddet i Folketinget i fem år for Socialdemokratiet, og været borgmester i Brønderslev i to perioder, og hun har stadig gamle bekendtskaber, som kan hjælpe.

- Men vi har også fået fin hjælp til vores københavnske arrangementer fra landskontoret og generalsekretæren, lyder det fra Lene Hansen, som også selv arbejder med at påvirke Foreningen Nordens politik, nu hvor hun ikke længere er partipolitisk aktiv.

- Den spændende diskussion, vi også har på lokalt plan, handler om, hvorvidt der bør findes en model for direkte valg til Nordisk Råd, og det er jo et forslag, som jeg tror kunne øge interessen for Norden og samarbejdet i Norden ganske gevaldigt. Jeg mener, at det vil gøre fordelene ved det nordiske samarbejde endnu tydeligere – og det er jo i grunden, hvad det handler om for os. Jo mere Norden bindes sammen, jo bedre, lyder det fra Lene Hansen, som kan glæde sig over medlemsfremgang. Med sine godt 140 medlemmer er Brønderslev en af de tre største afdelinger i Foreningen Norden – målt i forhold til befolkningsgrundlag.

Lokalt samarbejde giver synergi

Biblioteket i Brønderslev lukrerer på at samarbejde med Foreningen Norden – og omvendt. Begge parter er fornøjede over at have genoplivet Folkeuniversitetet, som er nøglen til fulde huse.

Litteratur fænger! Udsagnet er ikke overraskende at høre fra en bibliotekar, men for Kirstine Grøngaard fra Brønderslev Bibliotek giver det særlig god mening, fordi hun har et par håndfulde beviser på, at litteratur ikke bare er læsning eller oplæsning.

Kirstine Grøngaard har næsten 20 års erfaring fra biblioteket og har blandt andet været engageret i den store nordjyske litteraturbegivenhed Ordkraft. Hun og kollegerne samarbejder med en række lokale borgerforeninger og oplysningsforbund, og har da også arrangeret Skumringstime sammen med Foreningen Norden de seneste otte år. Men nu har samarbejdet fået en ny og stærkere dimension.

Litteratur er ikke bare litteratur

- Lene Hansen fra Foreningen Norden og jeg har genoplivet Folkeuniversitetet, som var tæt på lukning lokalt. Vi to udgør komitéen og er meget enige om, at litteratur skal opleves på mange måder. Det handler sjældent bare om, at en forfatter kommer og læ-

- Islandsk litteratur er blevet allemands-eje i Danmark, siger bibliotekar Kirstine Grøngaard, som er en af drivkræfterne bag de velbesøgte litteraturarrangementer i Brønderslev.

ser op, for det er kun store navne, som kan trække folk til i større tal.

- Vi kalder det internt for oplevelseslæsning, fordi vi ikke bare tilbyder klassisk litteraturformidling. Vi taler om teksterne, vi taler om, hvad sprog og fortællinger gør ved os. Det gør vi sammen med det lokale sundheds- og skolevæsen, som giver mulighed for at udsatte, ensomme og demente kan komme med til oplevelseslæsning, som virkelig sætter sig spor.

Island fænger! Næste gang Færøerne.

Kirstine Grøngaard fremhæver et arrangement om Islands litteratur i oktober sidste år, som var det første, som Folkeuniversitetet og Foreningen var fælles om.

- Islandsk litteratur er blevet allemandseje i Danmark og mange har besøgt Island. Derfor var det oplagt at gennemgå de store islandske forfattere, siger Grøngaard.

Lene Hansen supplerer:

- Nordisk litteratur, kunst og historie er i forvejen særlig kendt og værdsat i Nordjylland og vi lagde derfor ud med islandsk litteratur – og fik fuldt hus! Det gav os blod på tanden og til marts følger vi op med færøsk kunst og litteratur.

- Vi nyder godt af, at Folkeuniversitetet har et kæmpe netværk af forfattere og andre højkompetente oplægsholdere fra universiteter og museer – og rigtig mange af dem har nordisk interesse og kan tale med nordisk perspektiv. De er endda til at betale!

Rent praktisk foregår samarbejdet ved at Hansen og Grøngaard vælger de medvirkende, og biblioteket lægger hus og personale til med det tekniske og praktiske. Foreningen Norden betaler honorarer og bidrager med sparring. Biblioteket og Folkeuniversitetet vil normalt stå for det udadvendte pr-arbejde.

Vi er en græsrodsbevægelse

For Lene Hansen personligt giver det god mening at beskæftige sig med Norden og dens forening.

- Jeg oplever Foreningen Norden som en græsrodsbevægelse med en flad og imødekommende struktur, og her kan jeg udleve min egen interesse for Norden ved at gøre Norden vedkommende og interessant for flere og flere. Heroppe i Nordjylland har vi historisk haft meget handel og samkvem med Norge og Sverige, hvilket smitter positivt af på foreningen, som hylder nordisk samarbejde, siger hun.

eø

Den nordiske familie kommer sammen til Tyskland

Kong Frederik X og dronning Marys møde med det norske og svenske kronprinspar samt det finske og islandske præsidentpar i forbindelse med fejringen af 25-året for det fælles nordiske ambassadekompleks i Berlin har store perspektiver. Tag med på 325 års historisk Norden-rejse.

Af Lars Hovbakke Sørensen

Da det danske kongepar, tronfølgerparrene fra Norge og Sverige samt det finske og islandske præsidentpar mødtes i forbindelse med 25-året for det fælles nordiske ambassadekompleks i Berlin, var det led i en lang tradition for tætte forbindelser mellem de nordiske lande.

Både når det gælder for de kongelige på det per-

sonlige plan – dronning Margrethe II er kusine til kong Carl XVI Gustaf af Sverige og grandkusine til kong Harald V af Norge – og når det gælder staternes samarbejde med hinanden.

Der er imidlertid også tale om nogle tætte nordiske forbindelser, som i den aktuelle situation i Europa har fået endnu større betydning i dag end i de seneste mange år.

Det moderne, statslige nordiske samarbejde be-

Fællesrum i de nordiske landes fælles ambassadehus i Berlin, som netop har fejret 25-års jubilæum og som er et forbillede for internationalt diplomati. Foto: K.H. Reichart.

Kongeparret deltog i oktober i den store fællesnordiske fejring af 25-året for indvielse af det fællesnordiske ambassadekompleks i Berlin. Her hilses på prins Gustav og prinsesse Carina. Gustav er søn af prinsesse Benedikte og afdøde prins Richard. Foto: Ida Marie Odgaard/Ritzau Scanpix.

gyndte for alvor i årene efter Danmarks nederlag i krigen i 1864 – bl.a. med beslutningen i 1873 om at oprette en skandinavisk møntunion, hvor kronen blev indført som en fælles valuta i alle de tre skandinaviske lande.

Og siden – især efter 2. verdenskrig – er det blevet udbygget med et fælles nordisk arbejdsmarked, hvor de nordiske landes borgere frit kan rejse til og arbejde i de andre nordiske lande (i første omgang etableret mellem Danmark og Sverige i 1946 og i 1954 udvidet til også at omfatte Finland og Norge), den berømte nordiske pasunion i 1951, oprettelsen af Nordisk Råd i 1953 og Nordisk Ministerråd i 1971. Og meget, meget mere.

I de første mange årtier efter afslutningen af 2. verdenskrig mislykkedes det imidlertid at få de nordiske lande samlet i et samarbejde om to, store

vigtige emner: sikkerhedspolitikken og markedspolitikken. I 1949 gik Danmark, Island og Norge (efter mislykkede forhandlinger om etableringen af et skandinavisk forsvarsforbund 1948-1949) med i Nato, mens Finland og Sverige valgte at stå udenfor som alliancefri stater.

Og i 1973 indtrådte Danmark som det – på daværende tidspunkt – eneste nordiske land i EF. I 1995 skete der dog en vis grad af nordisk samling, da også både Finland og Sverige nu blev medlemmer af EU (som EF var kommet til at hedde fra 1993). Og i henholdsvis 2023 og 2024 blev Finland og Sverige desuden medlemmer af Nato, hvormed alle de fem nordiske stater var samlet i forsvarsalliancen.

Grundlaget for det moderne nordiske samarbejde er – ud over et kulturelt fællesskab og en meget ensartet måde at indrette de moderne nor-

diske samfund på (bl.a. med den særlige nordiske velfærdsmodel) – et gammelt og langvarigt historisk fællesskab, som har taget forskellige former i tidens løb.

Danmark og Norge (inklusive Grønland, Island og Færøerne) fik fælles konger i 1380, da den norske kong Haakon VI, som var gift med den danske dronning Margrete I, døde, og deres fælles søn, Olof (II), som nogle år forinden var blevet valgt til konge i Danmark, arvede den norske trone.

Kongefællesskabet kom derefter til at vare i ikke mindre end 434 år (det, som nogle nordmænd kalder '400-års-natten'), indtil Norge og Danmark i 1814 – på de europæiske stormagters befaling – blev adskilt. Danmark blev på grund af sit nederlag i Napoleonskrigene tvunget til at afgive Norge til Sverige.

Norge og Sverige var derefter i personalunion og havde fælles konger i næsten 100 år indtil unionsopløsningen i 1905, hvor den danske prins Carl (den senere kong Christian Xs bror) blev kaldt til Norge for at indtage tronen som ny norsk konge under navnet Haakon VII.

Det danske og islandske kongefællesskab kom derimod til at vare helt frem til 1944, hvor Island blev en republik, efter at landet var blevet en suveræn selvstændig stat i 1918.

For Sveriges og Finlands vedkommende er der også tale om meget lange historiske bånd. Allerede i 1150'erne blev Finland erobret og 'kristnet' af svenske konger, og derefter var Finland en integreret del af Sverige i ikke mindre end ca. 650 år, indtil det i 1808 blev erobret af Rusland.

I 1809 erklærede russerne formelt Finland for et uafhængigt storfyrstendømme, som dog i realiteten var underlagt Rusland. Det var nemlig altid den russiske zar, som havde titel af storfyrste af Finland. Den situation varede ved, indtil Finland i 1917 (i forbindelse med Den Russiske Revolution) løsrev sig og blev en – også reelt – selvstændig stat.

Og så er der endelig også Kalmarunionen, hvor hele Norden formelt fra 1397 (og reelt allerede fra 1389) og frem til 1523 var samlet under de dansk-norske konger. Dog med en række tilbagevendende svenske forsøg fra og med 1434 på at løsrive sig,

indtil det i 1523 endegyldigt lykkedes Sverige (med Finland) at forlade unionen.

I 2024 indgik markeringen af 25-året for oprettelsen af det fælles nordiske ambassadekompleks i Berlin i 1999 således i virkeligheden også i markeringen af noget langt større med et langt større perspektiv: nemlig et langt nordisk fællesskab, som ganske vist i de første mange hundrede år først og fremmest var bygget på vold, magt og krige, men som i de seneste ca. 200 år (siden skandinavismens opståen i 1820'erne) har givet sig udtryk i fredelig sameksistens og venskabelige forbindelse – og siden 1870'erne i moderne, statsligt nordisk samarbejde.

Bl.a. derfor havde 25-års-jubilæet for ambassadekomplekset også så stor bevågenhed, at hele tre nordiske statsledere samt – som sagt – kronprinsparrene fra både Norge og Sverige deltog.

Men den store bevågenhed skyldes også, at det nordiske sammenhold i disse år – på grund af situationen i Europa med krigen i Ukraine – er blevet endnu vigtigere, end det har været i mange år.

Især samlingen af alle de nordiske lande i Nato siden marts 2024 (da Sverige kom med) har betydet, at det nordiske samarbejde – som et stærkt historisk forankret samarbejde – inden for rammerne af et endnu større europæisk og globalt samarbejde mellem verdens demokratiske stater har fået endnu større vigtighed. Både når det gælder det konkrete sikkerhedspolitiske samarbejde, og når det gælder andre vigtige emner som f.eks. den grønne omstilling.

Sidst, men ikke mindst, har det en enorm symbolværdi, at tre nordiske statschefer samt to nordiske kronprinspar – som alle kommer fra lande med en lang, uafbrudt demokratisk tradition, som stammer tilbage fra begyndelsen af 1900-tallet – markerer, at Norden står sammen og desuden står sammen med det øvrige demokratiske Europa. Ikke blot historisk, men også i nutiden og – forhåbentlig og formentlig – langt ind i fremtiden.

Historiker Lars Hovbakke Sørensen er lektor, ph.d. på Professionshøjskolen Absalon. Kommentaren har tidligere været bragt i Jyllands-Posten. Bringes i Nordiske efter aftale med forfatteren og avisen.

Verdens største opslagstavle i nordisk søgelys

De nordiske justitsministre er gået sammen om at stille krav til Facebook-ejeren Meta og andre tech-mastodonter. Hvad kan Norden gøre i dette globale spil og hvordan tager Meta imod reguleringskravene? Vi ser på ministrenes initiativ og taler med Metas politiske chef i Norden.

De internationale tech-giganter har større magt end de fleste nationer. De sociale medier som Facebook, Google og TikTok bruges af flere mia. mennesker over hele verden – og tallet vokser fortsat. Brugen er til stor fornøjelse og nytte for brugerne, men kan ind imellem også være arnested for grov skadevirkning og kriminalitet.

Det batter således ikke for alvor, når enkeltlande forsøger at forhindre kriminalitet og ulovligt indhold ved at regulere teknologivirksomhederne. Derfor har EU også problemet højt på dagsordenen, og når Danmark overtager EU-formandskabet til sommer, vil der blive skruet op for kravene til tech-giganterne.

Kan Norden spille en rolle i dette storpolitiske spil?

Måske. 2024 blev lidt af et gennembrud for de nordiske justitsministres dialog med tech-giganterne, en dialog som resulterede i at Facebook- og Instagram-ejeren Meta, Google samt Snapchat og TikTok i december sidste år afleverede en handleplan til ministrene.

Den danske justitsminister Peter Hummelgaard (A) var ikke voldsomt imponeret over handleplanen, men til gengæld begejstret over, at de nordiske ministres pres trods alt gav resultat i form af techvirksomhedernes forsikring om, at de vil tage større ansvar for at forhindre kriminalitet og ulovligt indhold på deres platforme.

- De vil blive endnu bedre til at scanne for al den type indhold, som enten kan incitere til kriminalitet, eller som ligger lige på kanten af ikke at være ulovligt, men i hvert fald inciterer til noget ulovligt. Det næste tiltag er, at de vil forsøge at indrette deres algoritmer, så de styrer brugerne væk fra den slags indhold. De her tech-giganter har større magt end stort set de fleste nationalstater i verden, også hver af vores enkelte nationalstater her. Derfor har vi valgt at stå sammen i Norden, sagde Hummelgaard på et pressemøde i København, da han og de nordiske kolleger havde fordøjet handleplanen.

Han lagde dog heller ikke skjul på, at planen ikke er nok.

- Vi savner mere konkret handling. For der skal ryddes op, lød det fra ministeren, som derfor også bebudede, at han vil bruge Danmarks EU-formandskab i år til at sætte problemet på dagsordenen.

Nordiske har sat den politiske chef for Meta i Norden, Martin Ruby, stævne for at få hans syn på sagen om at blive reguleret. Ruby var selv med på et møde med de fleste nordiske justitsministre i Stockholm i november og efterfølgende på det møde i København i december 2024, hvor ministrene i halvanden time mødtes med topfolk fra Meta, Google, Snapchat og TikTok.

Ruby var positivt overrasket over stemningen rundt om bordet.

- Der var nærmest en slags familiefølelse blandt

ministrene, synes jeg. Stemningen var i hvert fald venskabelig imellem dem og der var tydeligt gensidig respekt. Jeg tror endda at os, der repræsenterede de globale sociale medier, fik større forståelse for, hvad Norden er og hvorfor Norden har en samhørighed om fælles værdier, siger Ruby, som selv var midt i den danske politiske virkelighed som særlig rådgiver for daværende justitsminister Søren Pind (V), indtil skiftet til Meta for seks år siden.

Martin Ruby har som alle andre kunnet iagttage, hvordan svenske bander rekrutterer teenagere via de sociale medier og sender dem på kriminelle opgaver i København, hvilket var den direkte anledning til ministrenes invitation til tech-virksomhederne.

- Det giver god mening for de nordiske lande at samarbejde om at bekæmpe kriminaliteten og na-

turligvis også den del, der aftales på nettet. Og når det handler om internettet, er det jo klogt at tale med alle online-platforme. Vi deler ønsket om at bekæmpe kriminalitet af enhver slags, men et af problemerne har vist sig at være, at ejerne af nogle af de platforme, hvor kriminaliteten i større stil aftales og koordineres, ikke er indstillet på at tage globalt ansvar og derfor heller ikke var med omkring bordet, siger Martin Ruby og hentyder bl.a. til beskeds tjenesterne Signal og Telegram, der ignorerede invitationen fra de nordiske ministre.

Ministeren siger, at jeres handlingsplan kun er et lille skridt på vejen. Det virker som om, der er store forskelle mellem Meta og ministrenes forståelse af behovet for regulering?

- Jeg forstår, at det var lidt forskelligt, hvad mini-

Martin Ruby holder oplæg for kommunikationsfolk på en konference arrangeret af kommunikationsbureauet K2. Foto: Privat.

Martin Ruby i debat med kulturminister Jakob Engel-Schmidt på Moderaternes Grundlovsfestival i 2023. Foto: Privat.

strene mente efter mødet og der var også tilfredshed med nogle af vores tiltag fra ministerside. Vi vil gerne være med og tage nye initiativer for at få fjernet flere af banditterne, men man kan ikke bare løse det her med et enkelt stykke ny lovgivning, uanset hvad det er. Kriminalitet er jo allerede forbudt. Det er et stort samfundsproblem med mange komplicerede årsager, men vi vil bestemt gerne spille med, hvis vi kan bidrage til myndighedernes værktøjskasse.

- I forhold til regulering generelt er der langt mindre forskel i opfattelsen mellem lovgivere og tech firmaer nu end for seks-syv år siden, hvor vi måske havde sværere ved at acceptere regulering. Vi har i mellemtiden nået en størrelse og rækkevidde og ikke mindst modenhed, som gør, at vi sagtens kan forstå, at der skal være fornuftige rammer omkring os. Det er helt fair, at vi bliver kigget i kortene, og vi er da heller ikke blinde for at rammer og regulering betyder, at brugerne bevarer deres tillid til os.

- Grundlæggende deler vi ønsket om at bekæmpe ubehageligheder, for vi er jo verdens største

opslagstavle, kan man sige, et enormt stort levende offentligt forum. Derfor har vi også behov for ikke at sande til i dårligdomme, og derfor skal det skadelige, voldelige og ulovlige indhold findes og fjernes. Det er vi helt bevidste om og overvåger da også opslagstavlen konstant for at beslutte, hvad der skal have lov til at blive hængende, og hvad der skal tages ned.

Alligevel er det tydeligt, at de nordiske ministre ikke er tilfredse med jeres udspil. Er I klar til at underlægge jer flere krav?

- Vi har overordnet set intet problem med regulering, og der kommer løbende meget mere. For fem-ti år siden var der ganske få regler, nu er der masser af lovgivning og en omfattende regulering. Jeg nævner i flæng databeskyttelsesforordningen GDPR og DSA, Digital Service Act, som har sit eget uafhængige tilsyn i Danmark, DSA-tilsynet under Digitaliseringsstyrelsen. Fra marts sidste år har vi desuden haft DMA, den EU-forordning, som skal begrænse dominerende virksomheders magt over forbrugerne, og sikre fair konkurrence. Senest har

vi fået AI-lovgivning, som skal etablere europæiske regler for anvendelsen af kunstig intelligens og definere de områder, hvor teknologien må benyttes. Og der er utroligt mange flere regler på vej. Jeg nævner det blot for at minde om, at reglerne og rammerne i høj grad er til stede allerede - modsat hvad den offentlige debat ofte giver indtryk af. Man diskuterer faktisk heftigt i Europa lige nu, om man er ved at lovgive sig til nederlag i konkurrencen med USA og Kina.

Føler I jer forfulgte i Norden?

- Nej, vi er store og vi skal tjekkes og reguleres. Men den offentlige debat er hård og er især i Danmark, og til dels i Norge, meget optaget af skyggesiderne af tech-tjenesterne. I Sverige er man mere spørgende og søgende efter innovationen, mens finnerne er vældig optagede af, hvordan teknologi kan udvikle samfundet og skabe vækst.

Hvad foretager I jer for at imødekomme kravene til gennemsigtighed og regulering, som justitsministrene stiller til jer?

- Vi er i konstant debat og dialog med politikere, organisationer og medier over hele verden. Alene i Europa er vi knap 100 kolleger på det område, som vi kalder for public affairs, vores samfundssøjle. Vi har eksperter på børn og unge, på privatliv og sikkerhed i alle former, og folk, som er helt tæt på EU-arbejdet, siger Ruby og nævner, at hans øverste chef på politik siden har haft betydning for hele Meta.

- Nok er Mark Zuckerberg den øverste, men for mig har Nick Clegg haft stor betydning, selvom han nu er fratrådt. Han er tidligere britisk vicepremierminister og leder af Liberal Democrats og bragte en stærk europæisk ånd med til Meta, da han flyttede til USA og blev chef for vores globale politiske del. Han er ærkeengelsk og ærkeeuropæer, hvilket Meta har haft godt af. Det er blandt andet Cleggs fortjeneste, at vi er blevet meget bedre til at tage imod lovgivning, er mit indtryk.

Hvordan har selve Facebook-tjenesten ændret sig i de år, hvor du har været nordisk chef?

- Adfærden er meget anderledes i dag. Tidligere

var brugerne optaget af selve feedet, altså det indhold, der dukker op på baggrund af dine venner, familie og de interesser, du har valgt at følge. Nu er Facebook-brugerne mere og mere gruppeorienterede. De finder sammen i fællesskaber om fodbold, gamle biler, økologiske tomater eller hvad som helst. Eller de bruger tiden på køb-og-salg tjenesten Marketplace eller på beskedtjenesten Messenger. De benytter platformen meget anderledes nu, end da jeg startede.

Hvordan er forbrugerne forskellige i Norden?

Danmark er et Facebook-land med flere end tre mio. mennesker på Facebook hver dag. Instagram er nummer to i Danmark, mens Instagram er større end Facebook i Sverige. Finnerne er de eneste i Norden, der for alvor har taget WhatsApp til sig, selvom WhatsApp har over 2 mia. daglige brugere i verden - især på den sydlige halvkugle.

Hvordan vil du karakterisere Nordens befolkning?

- Som region vil jeg lægge vægt på et stærkt broderskab baseret på fælles sprogforståelse, kultur og historie. Selvom vi har været i flæsket på hinanden mange gange, kan vi se os selv i hinanden. Vi bevæger os let mellem hinanden. Da jeg for en del år siden arbejdede for Google, var min første arbejdsdag i Stockholm med en svensk chef - og det var helt ukompliceret.

Hvad med de enkelte lande i Norden?

- Danskerne taler mere direkte ud af posen end de andre - især mere direkte end svenskerne, som derfor også kan føle, at danskerne er uhøflige. Svenskerne er da også mere konsensusorienterede og pakker deres holdninger pænt ind. Finnerne er nok mere tilbageholdende, end os andre, men også vældig opfindsomme. Jeg har tidligere været politisk chef for Meta i Benelux-landene og oplever, at danskere og hollænderne minder forbløffende meget om hinanden. Nærmest mere end danskerne minder om de øvrige nordiske folk, men vores fællesmængde i Norden er stor, siger Ruby.

eø

Forretningsudvalget finder sin plads under fotograf Robert Wenglers instruks. Foto: Esben Ørberg.

Foreningen Norden på vej mod enklere struktur

Tillidsmandsdag drøftede Foreningen Nordens situation og de barrierer, som skal overvindes for atter at få medlemsfremgang. Forslag om ny struktur skal til afstemning på repræsentantskabsmødet til maj.

Hvordan organiserer vi os bedre? Sådan lød det overskyggende spørgsmål blandt 80 repræsentanter fra Foreningen Nordens afdelinger og kredse, som mødtes i Middelfart i november. Her fortsatte de efterårets og vinterens store interne debat i foreningen, som kulminerer på repræsentantskabsmødet den 10. maj i Svendborg.

Processen mod en ny organisering blev, på initiativ af Mariagerfjord-afdelingen, enstemmigt vedtaget på repræsentantskabsmødet i maj sidste år og tillidsmandsdagen i november var sidste skridt, før forretningsudvalget og landsstyrelsen i december besluttede at sende et konkret forslag til høring i januar i afdelinger og kredse.

Forslaget indebærer, at det gøres frivilligt for lokalforeningerne, om man vil samarbejde i kredsforeninger eller andre samarbejdskonstruktioner, og repræsentantskabet vælger fremover alle medlemmer af landsstyrelsen, som reduceres fra 26 til 20 medlemmer. I dag udpeger partierne i Folketinget hver et medlem.

På tillidsmandsdagen diskuterede deltagerne, hvilken situation foreningen befin-

'Dejlig er Norden',
lyder det i Bertel
Haarders sang af
samme navn. Foto:
Robert Wengler.

Forretningsudvalget for Forenin-
gen Norden samlet i Middelfart.
Fra venstre Susanne Prip Madsen,
Aage Augustinus, Jonas Roels-
gaard, Lars Barfoed, Annette
Vilhelmsen, Anke Spoorendonk og
Jens Utoft. Foto: Robert Wengler.

der sig i og hvilke barrierer, der skal overvindes for at stoppe tilbagegangen af medlemmer, en tilbagegang, som dog er mindsket betydeligt i de seneste par år.

Udfordringerne blev taget op af konsulent Thomas Torp, som var blevet bedt om at sætte fingeren på nogle af foreningens ømme punkter.

Han fremhævede, at foreningen mister medlemmer og at gennemsnitsalderen blandt medlemmer stiger. Foreningens aktiviteter minder om mange andre foreningers arrangementer.

Fra en medlemsundersøgelse vides, at motivationen for medlemskab for langt de fleste er et ønske om at støtte det nordiske arbejde. Næsten fire ud af fem angiver støtte til idéen om nordisk samarbejde som helt afgørende. Derimod ønsker næsten tre ud af fire ikke at være aktive i foreningen.

Selvom danskernes kendskab til foreningen er meget begrænset, ni af ti kender ikke Foreningen Norden, er der lige så stor en andel, som bifalder nordisk samarbejde og langt de fleste af dem ønsker endda samarbejdet styrket.

Torp pegede på netop det paradoks, at næsten alle danskere er enige med foreningen i dens hovedbudskab, men at det ikke afspejler sig i medlemsfremgang.

- Vi mangler nogen at slå med, altså nogen vi kan være civiliseret uenige med. Vi er ikke interessante nok og vores budskaber savner skarphed, kant og modspil. Derfor skal vi genfinde os selv, vi skal finde ind til kernen i vores eksistensberettigelse for at finde nyt fodfæste i en forandret verden, hvor digitalisering og internationalisering har skabt nye vilkår.

- På nogle områder ser det ud til, at globaliseringen og EU gør den nordiske sag for snæver og umoderne, men der er også tendenser til at flere og flere ønsker at se samfundet med nordiske briller, lød det fra Torp, hvis tanker blev bragt med ind i de efterfølgende ledelsesmøder og har bidraget til det forslag om organisering, som fremlægges for repræsentantskabet til maj.

Hvis det vedtages, vil den nye organisering gælde fra januar 2026 og den nye og slankere landsledelse træde i kraft fra maj 2026.

eø

I midten Signe Deleuran fra Nordjobb under stævnet i Mid-delfart. Foto: Robert Wengler.

Tapio Juhl fortalte om den enorme hjælpeindsats, der blev sat ind fra hele Norden over for de 75.000 finske børn mellem et og ni år, som blev evakueret under de tre finske krige fra 1939 til 1944. Der kom 4.000 finnebørn til Danmark, og de blev fordelt hos plejefamilier over hele landet. Størstedelen vendte tilbage til Finland efter kort tid, men mange valgte at blive i Danmark til krigen var overstået og 500 valgte at blive i Danmark for bestandigt. Tapio Juhl, født 1941, var et dem. Foto: Robert Wengler.

Fra tillidsfolkenes stævne på kursus- og konferencehotellet Severin i Middelfart ses her generalsekretær Christian Lagoni udlægge linjen. Foto: Robert Wengler.

To tidligere folketingspolitikere. Til venstre Dorit Myltoft, som var medlem af Folketinget for Det Radikale Venstre i flere omgange i 90'erne og i dag er formand for Foreningen Norden Kreds Fyn. Til højre sidder foreningens 1. næstformand, tidligere SF-formand, Annette Vilhelmsen, som bestred flere ministerposter i regeringen Helle Thorning-Schmidt og i dag er aktiv i foreningens Svendborg-bestyrelse. Foto: Robert Wengler.

Rejser i Norden med Foreningen Norden

Slesvig-Holsten

Besøg i domkirken i Slesvig, slottet i Eutin & sejltur på Kielerkanalen. Foreningen Norden i Brønderslev på 4 dages busrejse.

AFREJSE fra stationen i Brønderslev søndag morgen den 24. august 2025.

PRIS kr. 3880,- per person i dobbeltværelse med halvpension.
Eneværelse + kr. 520

TURENS 4 DAGE giver os mange oplevelser: besøg i Slesvig Domkirke. Besøg ved Isted Løven i Flensborg. Besøg på slottet i Eutin og – selvfølgelig, en dejlig sejltur på Kielerkanalen.

VI BOR 3 DAGE på Hotel Seeblick. Hotellet er et familieejet Landgasthaus beliggende i et smukt sølandskab 8-10 km nord for byen Neumünster i delstaten Slesvig-Holsten. Et hotel og et sølandskab, som inviterer til dejlige oplevelser på terrassen og/eller på og ved søen.

Mere om turen på tlf. 6049 1651 eller mail fonager.just@gmail.com

Slesvig med
domkirken
Skt. Petri.
Foto: Sylvi.

Gotland.
Foto: Terkel
Spangsbo

8 dages odysseé til Gotland august 2025

Fra mandag 11. til mandag 18 august 2025 Foreningen Norden i Tårnby/Dragør arrangerer for tredje gang en grupperejse til Gotland.

Mange har hørt om Gotland og har måske besøgt øen – 'Norden' i Tårnby har været på fornyet research og lover både gen-syn og nye oplevelser i forhold til tidligere ture (2017 og 2018).

Gotland ligger syv timers kørsel og tre timers sejlsads væk, så rejseudturene er lange, men vi har interessante stop både ud og hjem, så 'transportdagene' opleves som feriedage.

Vi har 4 overnatninger på Slite Badhotell, hvorfra vi tager på udflugter til cementfabrikken CEMENTA (200 trin op på siloen), en meget gammel gård, et militærmuseum (med desværre aktuelt militærforedrag). Vi kommer til Fårø, Lummelunda-grotterne, det gamle kalkværk i Bläse, den Blå Lagune og nok også Torburgen. Derefter flytter vi til hotel i Visby, hvor vi bor 3 dage. Udover selve byen skal vi en hel dag sydpå med John Huttu, vores gotlandske guide (og turtilrettelægger) og besøge mindst Hoburgsgubben og Løjsta Slot. Mandag 18. august rejser vi tidligt fra Visby og når Tårnby sidst på eftermiddagen.

Alle dage morgenmad, frokost på alle udflugtsdage, flere mid-dage, alle entrées er inkluderet i prisen.

Maksimumpris 10.500 pr person i dobbeltrum, cirka 3000 eks-tra for enkeltrum.

Kontakt turlederne på terkel.spangsbo@mail.dk og tlf.: 40 38 04 50

Guider og turtilrettelæggere: Terkel Spangsbo og Birgitte Barkholt. Foreningen Norden Tårnby/Dragør

Vil I binde an med en rejse?

Terkel Spangsbo og Birgitte Barkholt fra Foreningen Norden i Tårnby/Dragør deler gerne alle oplysninger og kontakter med andre afdelinger og kredse, der selv vil stå for rejser. Terkel og Birgitte har mange års erfaring fra tilrettelægning af rejser med stor tilslutning. Kontakt eventuelt Terkel: terkel.spangsbo@mail.dk

Gotland.
Foto: Terkel
Spangsbo

H. C. Andersen-
skulptur i Odense
af Louis Hasselriis.
Foto: Skovdal

To-dages bustur til Odense og omegn 20. – 21. august

Foreningen Norden Holstebro inviterer til besøg i H. C. Andersens hus, det nordatlantiske hus, Kongsdal have samt en køretur blandt bisonokserne i Ditlevdal.

Dag 1 – den 20. august 2025:

Vi afgår fra Holstebro turistbussers garageplads (parkering på indhegnet område) Rasmus Færchs vej 28, 7500 Holstebro kl. 08.00 (Mødetid ca. 15 min. før).

Efter opsamling serveres kaffe og et rundstykke i bussen.

I anledning af, at det i år er 150 år siden H. C. Andersen døde, besøger vi H. C. Andersens hus og have i Odense.

Efter at have brugt nogle timer i museet, spist frokost og besøgt den omkringliggende meget smukke have kører vi videre til Det Nordatlantiske Hus, beliggende ved Odense havn. Her ser vi udstillingerne og får en rundvisning.

Vi afslutter dagen med aftensmad (sandsynligvis buffet) og en god nats søvn på Fjeldsted skov kro.

Dag 2 – den 21. august 2025

Denne dag besøger vi en af landets smukkeste haver – Kongsdal på Nordfyn. Her får vi en rundvisning og der serveres formiddagskaffe ved bussen.

Kongsdal Åben Have blev fuldt fortjent kåret som Årets Have i Danmark 2016 af Landbrug og Fødevarers Haveudvalg.

Dagens sidste besøg bliver på Ditlevsdal bison farm. Her skal vi spise fælles frokost (Bison hakkebøf m/kartofler, sauce og surt), drikkevarer betaler deltagerne selv. Mætte og tilfredse får vi herefter en guidet køretur på farmen, ud mellem dyrene.

Turen afsluttes kl. ca. 18.30 i Holstebro

Overnatning i delt dobbeltværelse 2205 kr.-, Tillæg for enkeltværelse, 349.-

Tilmelding starter 1. maj og der meldes udsolgt ved 40 solgte pladser. Man tilmelder sig ved at sende mail til info@holstebro-turistbusser.dk med følgende oplysninger: Tur nr. 27289 samt deltager(es) navn(e), hvorefter man får tilsendt betalingsoplysninger.

Inkluderet i prisen:

Rundstykke i bussen og middag første dag, morgenmad og frokost anden dag samt alle entreer og rundvisninger. Der er gratis kaffe i bussen og drikkevarer kan købes.

Alle drikkevarer samt frokost første dag betaler deltagerne selv.

Yderligere oplysninger hos Inger Kjeldal, 23340279, ikjeldal@dadlnet.dk

Gotland & Visby

Foreningen Norden i Mariagerfjord og i Brønderslev.

PRIS kr. 5300,- pr. person i dobbeltværelse. Eneværelse + kr. 1050,-

AFREJSE søndag morgen den 1. juni 2025 fra Bane-gårdspladsen i Brønderslev. 5 dage/bus.

SØNDAG 1. JUNI Buskørsel hele dagen til færgehavnen i Oskarshamn. 3 timers sejlads til Visby og Gotland. Undervejs til færgehavnen i Oskarshamn serveres der en let frokost, kaffe hele dagen, og af hensyn til sundheden også lidt frugt. Til aften ombord på færgen er der mad & saft.

MANDAG 2. JUNI Udflugt til øens sydlige områder. Herunder besøg på kirken i Grötlingbro, hvor billedkunstneren Asger Jorn ligger begravet. Besøg på Alveret – det gotlandske sletteland, samt besøg ved Rauken Hoburgsgubben på øens sydligste spids.

TIRSDAG 3. JUNI Udflugt til øens nordlige områder, herunder specielt øen Fårø, som er Gotlands mest golde, nøgne og barske natur med de kendte Rauker ved Langhammer. På Fårø besøger vi blandt meget andet også kirken, hvor filminstruktøren Ingmar Bergman ligger begravet.

ONSDAG 4. JUNI I Visby hele dagen. En lokal guide hjælper os med at se det meste af byen, herunder ringmuren ude- og indefra, domkirken, torvet, museet samt Almedal-parken og hvad der ellers måtte være af aktuelle begivenheder.

Sidst på eftermiddagen sejler vi retur til fastlandet og til overnatning på Scandic Hotel i Kalmar.

TORSDAG 5. JUNI Vi siger farvel og tak til Hotel Scandic, pakker bussen og kører via Malmø, Øresundsbroen, Sjælland, Fyn og Jylland retur til Nordjylland.

Mere om turen på tlf. 6049 1651 eller mail fonager.just@gmail.com

Visby, Gotland.
Foto: Destination
Gotland.

Slesvig-Holsten, 18. til 22. august

Forening Norden Karup og Sørensen Rejser

1. dag - Sylt

Der køres sydpå til Rømø hvor vi skal med færgen til Sylt, som er den største af de Nordfrisiske Øer.

På rundturen ser og oplever vi den spændende Vadehavs ø fra første parket. Ophold i Westerland, med tid til frokost. Derefter fortsætter rundturen, i det eventyrlige landskab med blomstrende heder og vadehavet. Om eftermiddagen kører vi ombord på biltoget, til Niebüll. Turen går over den lange Hindenburgdæmning. Derefter til vores hotel i Bordesholm, hvor vi bliver indkvarteret og spiser aftensmad.

2. dag Friedrichstadt - Eider Sperrwerk

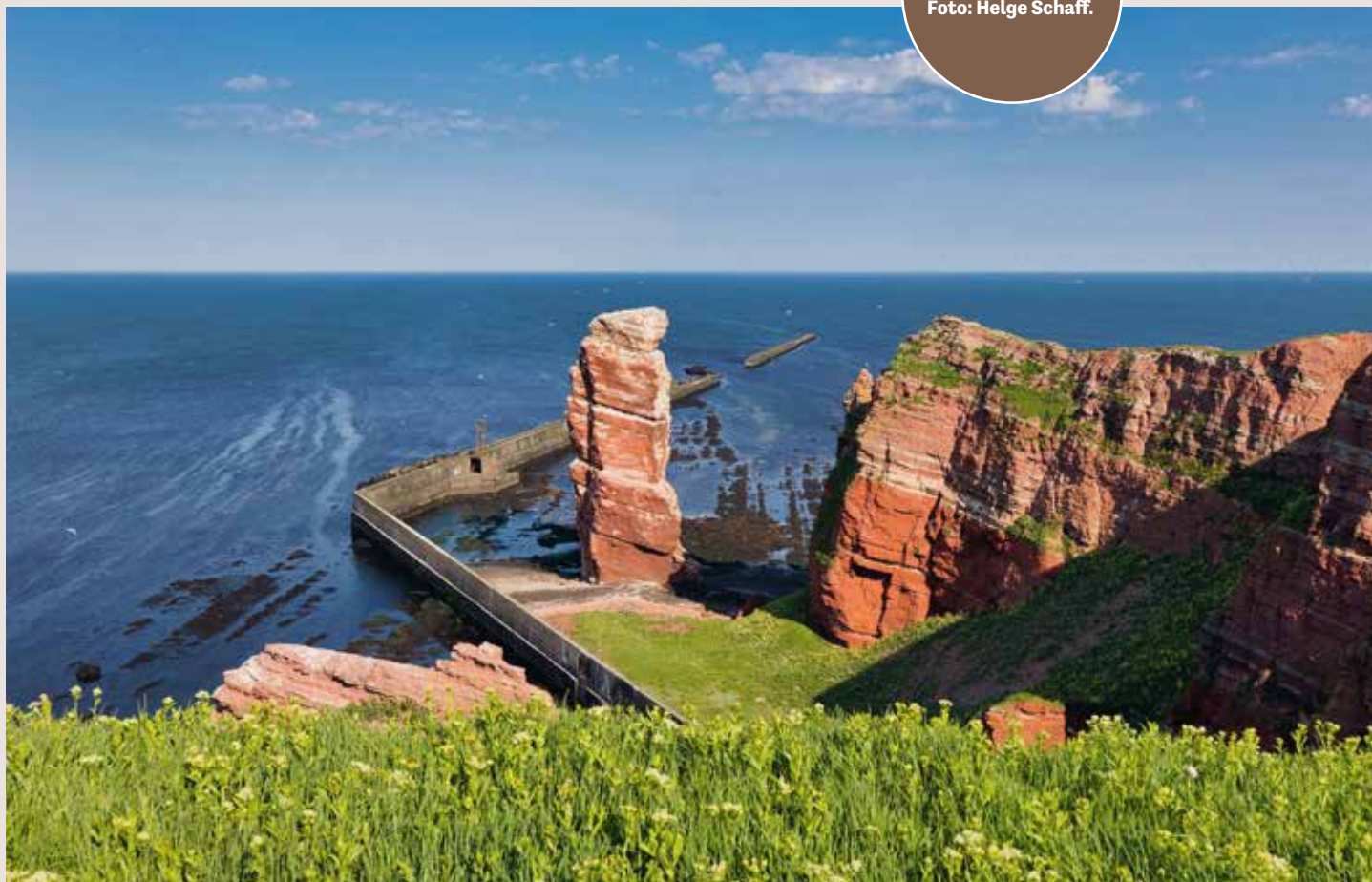
Udflugten går vestpå, via Rendsburg, hvor vi holder en lille pause ved verdens eneste svævefærge, vores næste stop er Friedrichstadt, her er det som at komme ind i en lille hyggelig hollandsk landsby i form af gavlhuse og kanaler. Vi skal have en kanalsrundfart Der bliver tid til vi kan slentre i de hyggelige

gader. Byen regnes for den mest idylliske i hele Schleswig-Holstein. Vi fortsætter forbi Tönningen til Eider Sperrwerk. Dæmningen sikrer et areal på omkring 2000 km² mod oversvømmelse fra Eiderstedt til Rendsborg.

3. dag - Helgoland

Efter morgenmaden kører vi til Büsum, hvorfra vi sejler til Helgoland. Vi opholder os på den berømte ø i ca. 4 timer, og der er mulighed for at købe toldfri varer på øen. Vi ser den mægtige, røde triassandstensklinke med sin enestående flora og fauna Øens historie er præget af mange interessante begivenheder. Helgoland har med mere end 1.600 solskinstimer et af de solrigeste steder i Tyskland. Det milde klima er begunstiget af Golfstrømmen. Sidst på eftermiddagen sejler vi fra øen, eftermiddagskaffe med brød under overfarten.

Helgoland.
Foto: Helge Schaff.

Lübeck set fra
floden Trave.
Foto: Visit Lübeck

4.dag Lübeck – musik & dans.

Vi kører sydpå med en pause undervejs, ved middagstid ankommer vi til Lübeck som er alle hansestæders dronning, Det vidunderlige bybillede er stadig præget af middelalderlig stemning og kulturhistoriske seværdigheder såsom Holstentor, der står som minde om byens berømte fortid som fri rigs- og hansestad, der bliver god tid i byen, Derefter kører vi til hotellet i Bordesholm, efter aftensmaden hygger vi os med dans og musik.

5.dag Slesvig – Dannevirke

Efter morgenmaden pakkes bussen, og der køres mod Slesvig, først besøges museet ved Dannevirke, I krigen 1864, fungerede Dannevirke som forsvarsværk, og dette imponerende fortidsminde spiller en vigtig rolle i Danmarks historie. I dag er det med en samlet længde på 30 kilometer det største arkæologiske jord faste oldtidsminde i Nordeuropa. Herfra køres til Slesvig hvor vi besøger Holmen, en gammel fiskerbydel i Sles-

vig. Betegnelsen Holm er dansk og betyder lille ø. Den idylliske bydel ved Slien var indtil 1933 omkranset af vand. Om eftermiddagen får vi en rundvisning på Gottorp Slot, som tidligere var residensslot for de daværende hertuger af Schleswig-Holstein-Gottorp. Slottet var oprindeligt biskoppens borg men fra 1268 overgik det til den slesvigske hertug.

Pris for medlemmer i 2025 er 5395 kr.

For ikke-medl.: 5650 kr.

Tillæg for enkeltværelse.

Tilmelding senest 23. maj til Sørensen Rejser

Tlf.: 86881617

I prisen er inkluderet: 4 x hotelovernatninger / 4 x aftensmad og morgenmad / Frokost på 5.dagen / Sejltur til Sylt og Helgoland, Togtur fra Sylt / Kanalrundfart i Friedrichstadt / Danseaften fri øl, vin og vand i 3 timer, samt musik og dans / Entre og rundvisning på Dannevirke og Gottorp slot / Dansk rejseleder på turen

Telemark, Norge.

14. – 18. august 2025

Foreningen Norden, Slagelse

Program:

Torsdag den 14. august: Trollhättan – Fredrikstad.
Tidlig afrejse fra Slagelse. Morgenmad i bussen. Sluserne i Trollhättan. Frokost på egen hånd.
Aftensmad og indkvartering på Quality Hotel Fredrikstad.

Fredag den 15. august: Heddal stavkirke – Vrådal.
Morgenmad på hotellet. Madpakken nydes i Drøbak. Heddal stavkirke i Kongsberg.
Aftensmad og indkvartering på Straand Hotel Vrådal.

Lørdag den 16. august. Norsk Industriarbeidermuseum
Morgenmad på hotellet. Entre og rundvisning på Norsk Industriarbeidermuseum ved Rjukan, hvor kampen om det tunge vand fandt sted under 2. Verdenskrig.
Fælles frokost og retur til hotellet via Gaustablikk.
Aftensmad på hotellet.

Telemarkskanalen
fra Lunde til
Spjøtsodd.
Foto: Henrik Ibsen

Stavkirken i Heddal.
Foto: Visit Norway.

Søndag den 17. august. Telemarkskanalen.
Morgenmad på hotellet. Sejltur på Telemarkskanalen fra Ulefoss til Lunde. (Ca. 2 timer).
Fælles frokost i Lunde. Eftermiddagen på egen hånd.
Aftensmad på hotellet.

Mandag den 18. august. Farvel til Norge og med færge til Danmark.
Morgenmad på hotellet og afgang fra Vrådal mod Kristiansand. Færgeoverfart Kristiansand – Hirtshals (14.20 – 18.25).
Stor buffet inkl. drikke om bord på færgen.
Ankomst sent til Slagelse.

Læs hele programmet på www.norden-slagelse.dk eller på www.egonsrejser.dk/norden

Pris: 9.399 kr. pr. person i delt dobbeltværelse ved 35 deltagere.
8.799 kr. pr. person i delt dobbeltværelse ved 40 deltagere.

Tillæg for enkeltværelse: 999 kr.

Tilmelding til teknisk arr. Egon's Rejser A/S på tlf. 70 20 18 47 senest den 23. maj 2025 eller online på www.egonsrejser.dk/norden, mrk. NORDEN, Slagelse.

Betaling: Depositum på 500 kr. per person betales senest 8 dage efter tilmelding. Restbeløbet betales senest 60 dage før afrejse. Læs mere på www.norden-slagelse.dk

Göteborgs skærgård.
Foto: Visit Göteborg.

Forårstur til Göteborg

”Perlen i Skærgården” 25. – 28. maj 2025, Foreningen Norden, Silkeborg

Ta’ med på en komprimeret 4 dages tur, hvor vi har fokus på Natur, kultur og arkitektur! Göteborg er Sveriges næststørste by. En dynamisk og charmerende by, der ligger smukt på kysten ved Skærgården. Byen emmer af kultur og vi oplever det bedste af det bedste. Vi har et pakket program, men også sat tid af, så man kan udforske byen på egen hånd. Måske til shopping, lang Fika-pause eller det famøse ”World of Volvo” museum som også ligger i centrum.

- Pilane Skulpturpark
- Det Nordiske Akvarel Museum
- Øen Tjörn
- Guidet bustur
- Guidet skulpturvandring
- Röhsska Design Museum
- Göteborg Kunstmuseum
- Centralt beliggende SAS Radisson hotel

Inkluderet i prisen

- 3 x overnatninger på 4* hotel
- 2 x frokost
- 3 x aftensmad
- 3 x buskaffe
- Entréer og rundvisninger jf. program
- Fægebillet t/rt til Göteborg
- Buskørsel t/rt Göteborg
- Bidrag til Rejsegarantifonden

Pris pr. person i dobbeltværelse kr. 6.300,-
Enkeltværelsestillæg kr. 1.300,-

Planlagt i samarbejde med Mols Rejser ApS.
Bindende tilmelding senest den 17. marts 2025. Direkte til Mols Rejser på telefon: 75 87 12 12 eller mail: info@molsrejser.dk.

Rejse til Færøerne

6 dage • Storslået natur- og kulturrejse, 12. juni 2025 - 17. juni 2025 med Foreningen Norden.

Tag med Foreningen Norden Aalborg og Kulturklub Fokus på denne spændende tur til Færøerne.

Pris pr. person i dobbeltværelse kr. 11.900,-, Tillæg for enkeltværelse: Kr. 2.900,-

NB! 400 kr.'s rabat for medlemmer af Foreningen Norden og Kulturklub Fokus.

Inkluderet i prisen:

- Direkte fly med Atlantic Airways, Aalborg - Færøerne t/r. *Mulighed for fly fra København kan aftales!*
- 1 stk. check-in bagage samt 1 stk. håndbagage
- Transfer lufthavn - hotel t/r
- 5 overnatninger på Hotel Brandan i valgt værelsestype
- Frokostbuffet på Hotel Hafnia (ekskl. drikkevarer) dag 2

- 5 overdådigt morgenbord på hotellet
- Enkelt måltid på Leikferlag
- Fiskesuppe i Fuglefjord
- Stor flot middag på Kongsgården i Kirkjubør inkl. Drikkevarer
- Udflugter jf. program (ekskl. entréer)

Dag 1: Flyvning til Færøerne, ankomst til Thorshavn.

Dag 2 og 3: Oplev Thorshavn

Dag 4: Med bus mod nord, Streymoy, Eysturoy, Bordoy, Vidoy

Dag 5: Med bus mod syd, Sandoy og Kirkjubør

Dag 6: Besøg på Vagar og hjemrejse

Udførligt program kan rekvireres ved henvendelse til Foreningen Norden, Aalborg: norden.aalborg@gmail.com, mobil 20989204/ 51512553 eller Euro Tourist.

Tilmelding til rejsen skal ske til Euro Tourist pr. telefon 98 11 34 00 eller pr. mail info@eurotourist.dk.

Akvarel af
Peter
Rasmussen

10 dage med sensommer i de baltiske lande

Foreningen Norden Aarhus inviterer på en spektakulær 10 dages rundrejse (9 overnatninger) i Letland, Litauen og Estland.

Oplev det bedste af Baltikum på denne rejse, hvor vi flyver til Riga og hjem fra Tallinn, mens selve rundrejsen foregår i bus.

15. august 2025: Udrejse fra Billund Lufthavn til Riga.

Kl. 16:50 flyafgang fra Billund med Air Baltic direkte til Riga med ankomst kl. 19:25.

16. august 2025: Riga – de baltiske landes største metropol

Guidet rundvisning med bl.a. Skt. Peterskirken, Domkirken, Krudttårnet samt den middelalderlige rådhusplads.

17. august 2025: Baltikums Versailles og katolsk korshøj

Vi besøger slottet Rundale, også kaldt Baltikums Versailles. Det blev tegnet af arkitekten Bartolomeo Rastrelli, skaberen af Vinterpaladset i Skt. Petersborg. Herefter kører vi til korshøjen ved Siaulai.

18. og 19. august 2025: Vilnius og smukke naturreservater

Guidet tur i den gamle bydel med bl.a. den romersk-katolske domkirke, såvel som den barokke Peter-og-Pauls-kirke med sine 2000 skulpturer. Desuden en smuk tur igennem naturreservater og Litauens Nationalpark.

20. og 21. august 2025: Underjordiske huler i Vastse-Roosa og Peipus-søen

Partisan-lejren i Vastse-Roosa, hvor underjordiske huler fremvises med beretninger om samarbejdet mellem estere og letter, i den mere end 10 år lange kamp mod den sovjetiske besættelsesmagt efter 2. Verdenskrig. Kørsel til Peipus-søen, som er Europas femtestørste indsø, hvor man får et indtryk af at stå ved det åbne hav.

22. og 23. august 2025: Danskerbyen Tallinn og omegn

Dagene vil bl.a. blive brugt på en guidet tur i centrum af Tallinn og en bustur rundt til kunstmuseet KUMU, det olympiske sejlsportskompleks, Birgittinerklostret m.m.

Det gamle Riga.
Foto: Visit Riga.

24. august 2025: Hjemrejse

Flyafgang fra Tallinn Lufthavn kl. 15:35 med Air Baltic direkte til Billund med ankomst kl. 16:20.

Inkluderet i rejsens pris:

- 9 x overnatning
- 9 x middag
- 6 x frokost
- 9 x morgenmad
- 1 x kaffe og kage
- Fly inkl. bagage tur/retur
- Lokalbus jf. program
- 6 x entrées
- Dansk rejseleder fra start til slut
- Lokalguider jf. program
- Alle skatter og afgifter
- Gislevs 24 timers hotline alle ugens 7 dage Gebyr til Rejsegarantifonden

Pris: kr. 17.880 pr. pers. i delt dobbeltværelse

Tillæg: enkeltværelse kr. 2840

Tilmelding:

Tilmelding til Foreningen Norden Aarhus til formand Torkil Würtz på: vicki.torkil.wurtz@gmail.com

Her kan også rekvireres et mere udførligt program og et egentligt tilmeldingsskema.

Tilmelding senest d. 13. marts 2025.

Læs mere på <https://aarhus.foreningen-norden.dk/medlemsrejse-til-baltikum/>

Nordisk kulturuge

Mød nordiske forfattere, kunstnere og smag det nordiske køkken

I samarbejde med Foreningen NORDEN

Den 27. september - 3. oktober 2025

"Det var folkeoplysningen, der lagde grunden til det høje, kulturelle niveau, som hersker i de nordiske lande, og det er derfor, at de nordiske samfund er blevet åbne og frie, og dét i et sådant omfang, at man mange steder i verden betragter dem som forbilleder."

Einar Már Guðmundsson

I samarbejde med Foreningen NORDEN inviterer Rødding Højskole for 11. gang til Nordisk kulturuge. Glæd dig til en uge, hvor du med folkeoplysningen som formidlingsform vil møde historier om nordisk film og litteratur, kunst og design, skole og uddannelse. William Heinesen sammenlignede Færøerne med et sandskorn på gulvet i en balsal, men som Einar Már Guðmundsson har tilføjet: "Gransker du sandskornet i et forstørrelsesglas, ser du hele verden."

Velkommen til en uge, hvor vi lader forstørrelsesglasset glide henover Norden.

Kursusværter

- Aage Augustinus, cand.mag. i historie og religion, tidl. højskoleforstander.
- Anette Jensen, cand.theol., sognepræst.

Velkommen til Rødding Højskole

– leverandør af fællesskab og oplysning siden 1844
Anja og Mads Rykind-Eriksen, forstandere

Scan og læs mere
om kurset

Dagsprogram

Lørdag den 27. september

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.
Kl. 16.30: Velkomst v/ forstander Mads Rykind-Eriksen.
Kl. 17.15: Introduktion til ugen v/ kursusværterne Anette Jensen og Aage Augustinus.
Kl. 19.30: Nordisk folkedans v/ lærer og danseinstruktør Marianne Timmermann og musiker Bendix Rødgaard.

Søndag den 28. september

Kl. 9.00: Morgensang v/ tidl. højskoleforstander Eva Marie Bach.
Kl. 9.40: "Jon Fosse, stilhedens forfatter fra Norge" v/ kursusvært Anette Jensen.
Kl. 13.30: "Fra kultur til arkitektur". Højskolevandring v/ forstander Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 14.00: "Norden i verden". Om de nordiske landes sikkerhedspolitik samt nordisk samarbejde v/ Mikkel Runge Olesen, seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier.
Kl. 19.30: Filmaften. Vi går i Rødding Bio og ser den svenske dokumentarfilm Den sidste rejse fra 2024.

Mandag den 29. september

Kl. 9.00: Morgensang v/ kursusvært Aage Augustinus.
Kl. 9.40: "Et nyt samlet Norden" v/ Annette Lind, generalkonsul i Flensborg, tidl. næstformand for den danske delegation i Nordisk Råd.
Kl. 14.00: "Seks kilo sider" v/ Hallgrímur Helgason, islandsk forfatter og billedkunstner.
Kl. 19.30: "Fingeren på de ømme punkter". Kunstaften med Hallgrímur Helgason, islandsk kunstner.

Tirsdag den 30. september

Kl. 9.00: Morgensang v/ kursusvært Anette Jensen.
Kl. 9.40: "Kerstin Ekman – en af Nordens største fortællere" v/ kursusvært Aage Augustinus.
Kl. 14.00: "Åka Høegh – en grønlandsk kunstner" v/ Mai Misfeldt, kunsthistoriker, forfatter, udstillingsansvarlig ved Nordatlantens Brygge.
Kl. 19.30: Koncertfortælling. Oplæsning og musik med den islandske forfatter Einar Már Guðmundsson og musiker Christian Risgaard.

Onsdag den 1. oktober

Heldagstur til Sydslesvig med besøg på kunstcentret Mikkelpberg, friserbyen Frederiksstad og marskgården Roter Haubarg.

Torsdag den 2. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ kursusvært Aage Augustinus.
Kl. 9.40: Billedforedrag. "Rejser i historie og landskaber i Grønland" v/ Claus Andreasen, rektor emeritus ved Grønlands Universitet, fhv. museumsdirektør ved Grønlands Nationalmuseum.
Kl. 14.00: Fortælling. "Barnet med vinger" og andre svenske fortællinger om liv, død og kærlighed. Levende, mundtlig fortællekunst v/ Dorte Futtrup.
Kl. 16.30: "Sang under kirketag." Aftenklange i Rødding Frimenighedskirke v/ frimenighedspræst Mette Geil.
Kl. 19.00: Afslutningsaften med festmiddag, sang og ostebuffet.

Fredag den 3. oktober

Kl. 8.45: "Gå da frit enhver til sit". Morgensang og afrunding v/ forstander Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 6.150 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse) og 6.750 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger, program og tilmelding på Rødding Højskoles hjemmeside www.rhscole.dk.